

Research Paper

The rhetoric of supporters and opponents of emigration based on the theory of justification systems by Luc Boltanski and Laurent Thévenot

Sirwan Mahmoudi^{1*}, Hamideh Mohammadzadeh², Hamid Ebadollahi Chanzanagh³

Received: Aug. 15, 2025; Accepted: Nov. 30, 2025

ABSTRACT

The phenomenon of migration, and in particular foreign emigration, is an important social, cultural and demographic issue that needs to be investigated. The purpose of this article is to investigate the views of the Supporters and Opponents of emigration among the Kurdish citizens of Sardasht city, which has been done using the theory of justification systems or regimes of action of Luc Boltanski and Laurent Thévenot, which is one of the prominent approaches in the field of cultural sociology. The use of Boltanski and Thévenot's perspectives in both the theoretical section and the interpretation of the interviewees' views, as well as the comparison of the views of the supporters and opponents of immigration, is an innovative aspect of this article. The research method is qualitative and based on a constructivist interpretive approach and an Abductive strategy, employing purposive and snowball sampling methods, and using semi-structured interviews with 26 citizens of Sardasht (13 residents of Sardasht and 13 residents of foreign countries). The findings of the research, based on the six worlds of Boltanski and Thévenot that describe the justification systems of the two groups' pros and cons of Emigration, consist of two distinct reasoning spectra based on six sites including: Inspired, domestic, civic, Fame, market, and industrial'. Ultimately, the rhetoric of the two groups pros and cons of immigration based on the mentioned six worlds can be summarised and categorized in a dialectical combination of "resistance-persistence".

Keywords: action regimes, cultural sociology, demography, emigration, justification Systems

1. PhD Candidate in Cultural Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran

✉ sirwanmahmoudi@webmail.guilan.ac.ir

* Corresponding Author

2. PhD in Cultural Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran

✉ mohammadzadeh@phd.guilan.ac.ir

3. Associate Professor in Political Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran

✉ h_ebadollahi@guilan.ac.ir

INTRODUCTION

One of the most significant, thought-provoking, and indeed detrimental developments in our society over the past two decades has been migration, particularly international migration. Migration refers to the permanent movement of individuals from one place to another as a result of a hierarchy of values or culturally meaningful goals, economic opportunities, social networks, and environmental conditions, factors shaped by the complex interaction between structural forces and individual choices. This process brings about transformations in the economic, social, and political relations of both sending and receiving countries, and it can be expected to have even greater effects on their social and welfare systems (Patterson, 2018; Van Hear et al., 2017, p. 5; Sipinen & Beck, 2016). Moreover, the desire to migration is a term that has attracted a lot of attention in recent years. In defining this term, someone has a desire to migration if they prefer leaving over staying (Carling & Collins, 2017).

According to data released by the National Migration Survey, the Cultural Observatory, and the Global Migration Report, Iran is among the major migrant-sending countries in the world. In 2011, Iranian highly educated and skilled migrants constituted the fourth-largest group among all international migrants in OECD member states, accounting for half of all highly educated or skilled migrants from the region. Moreover, in terms of the number of highly educated migrants, Iran ranked first among countries in the Middle East and North Africa in the same year (Sadeghi et al, 2018, p. 84).

The migration of Iranians can be classified into three major waves: (a) 1950–1979, during which most migration was for higher education and with the intention of returning to Iran; (b) 1979–1995, when migration was largely forced due to the Revolution and the war; (c) 1995 to the present, marked by predominantly economic motivations, aspirations for stability and a better quality of life, and with little intention of returning (Pourghaffar et al, 2024, p. 173).

In the context of Kurdistan and various Kurdish-speaking cities, which over the past two decades, have been deeply affected by Iran's third wave of migration: out-migration driven by economic, political, and social motivations has become increasingly prominent. Over recent decades, the intensification of center–periphery dynamics, the dominance and hegemony of centralized, top-down state discourses, and the marginalization of Kurdish peripheral regions, resulting from anti-developmental, discriminatory, and internally colonial policies, have collectively contributed to a sharp rise in migration from these areas.

Despite being a global and regional issue with far-reaching consequences, the phenomenon of migration has generated contentious debates and sharply divergent views among its supporters and opponents. In other words, defining the boundaries of migration and determining its relationship to the active, agentive subject has become a central point of dispute and differentiation among individuals and groups.

At the two ends of this continuum lie the competing rhetorics of pro-migration and anti-migration positions. This study broadly examines how different social actors—such as activists, writers, and artists draw upon systems of justification or regimes of action (based on the six *cités* / worlds proposed by Boltanski and Thévenot) in their disputes over the meanings and functions of migration. In doing so, it seeks to reconstruct and represent the mental maps through which individuals define “us” and “them” (Lamont, 2000, pp. 25–26), while simultaneously identifying the underlying principles of classification that operate behind these definitions.

METHODOLOGY

This study employs a qualitative methodology grounded in a constructivist–interpretive approach and an elicitation strategy aimed at understanding the perspectives, behaviors, and everyday actions of the participants. Data were collected through semi-structured interviews and continued until theoretical saturation was reached. The participants consisted of residents of *Sardasht*, selected through purposive and snowball sampling. A total of 26 individuals were interviewed—13 residents of *Sardasht* who were opposed to migration, and 13 individuals living abroad who were in favor of migration. Interviews were conducted both in person and through virtual platforms such as WhatsApp and Google Meet.

FINDINGS

Based on the conducted interviews and their analysis, each group, both supporters and opponents of migration presented their justifications based on the six *cités* or six orders of worth according to Boltanski and Thévenot, namely: the world of inspiration, the domestic world, the civic world, the world of fame, the market world, and the industrial world. These justifications can be framed within a pattern of “resistance and persistence.” Overall, based on the analysis of findings from participant interviews, it can be stated that the main theme among supporters of migration, or the order of persistence, is as follows: In the world of inspiration: “emotional and motivational migration,”. In the domestic world: “family salvation,” In the civic world: “family and public good,”. In the world of fame: “gaining approval and legitimacy,” In the market world: “value oriented toward competition and wealth,” In the industrial world: “specialization and efficiency in the destination.” On the other hand, the main theme among opponents of migration, or the order of worth of resistance is: In the world of inspiration: “rational and logical staying,”. In the domestic world: “community salvation,” In the civic world: “collective will based on struggle,” In the world of fame: “personal and identity autonomy,”. In the market world: “value oriented toward collective benefit,”. In the industrial world: “specialization and efficiency at the origin.”

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

CONCLUSION

The rhetorics of both groups (the opponents and proponents of migration) grounded in arguments derived from the six cités can be summarized within a dialectical configuration of “resistance” and “persistence.” In other words, an ongoing dispute exists between those who oppose migration and those who defend it. Opponents of migration frame staying in the homeland and refusing to leave for foreign countries as a form of resistance: a refusal to yield. They argue that educated individuals, activists, and elites ought to remain in their society, struggle for its progress and development, and not “abandon the field” by migrating. According to their claims, the departure of elites and activists constitutes a form of betrayal of the homeland and society. Conversely, supporters of migration i.e., migrants justify their departure through the regime of action of persistence, viewing migration as a means of sustaining life, continuing activity, and exercising agency in a safe environment. They argue that migration has enabled them to pursue their goals and ideals and to achieve success, and that it serves as a bridge toward continuity, improvement, and advancement in their lives. Thus, a combined “resistance–persistence” regime of action can be proposed to encapsulate the justificatory arguments of the two groups, opponents and supporters of migration, respectively. Moreover, as illustrated in Table 1, the findings of this study can be further elaborated by distinguishing the categories derived from interview analysis for each regime of action, mapped onto Boltanski and Thévenot’s six cités, along with identifying the dominant and most salient justificatory principles for each side of the migration debate.

Table 1. Regimes of Action based on Persistence and Resistance According to Cités Among of Supporters and Opponents of Emigration

Regimes Cités	Orders or Regimes of Action		Dominant Among
	Persistence	Resistance	
Inspired	Motivational and emotional migration	Rational and logical staying	Supporters
Domestic	Family salvation and protection	Community salvation	Opponents
Civic	Family and public welfare	Collective will grounded in struggle	Opponents
Fame	Seeking approval and legitimacy	Personal and identity-based independence	Supporters
Market	Values oriented toward competition and wealth	Values oriented toward collective benefit	Supporters
Industrial	Specialization and efficiency in the destination country	Specialization and efficiency in the home country	Opponents

NOVELTY

Numerous studies have been conducted in Iran on the subject of migration, most of which have focused primarily on the causes of migration. However, research adopting a cultural-sociological perspective and examining the contrasting views of migration supporters and opponents has been largely absent. Moreover, the theoretical frameworks commonly used in prior studies such as the push-pull theory of migration and neoclassical economic models differ fundamentally from the present study, which employs Boltanski and Thévenot's theory of justification systems and regimes of action. To date, migration has not been analyzed through this theoretical lens. As a pioneering effort, this research opens up a new analytical and conceptual space within Iranian migration studies and may serve as a foundation for future work in this area. One of the main limitations of this study was the difficulty of accessing *Sardasht* residents living abroad and obtaining their consent for interviews. Furthermore, a methodological limitation inherent in qualitative research (given its nature) is the limited generalizability of its findings to the broader population.

ACKNOWLEDGEMENTS

The authors wish to express their sincere gratitude to all participants whose cooperation and engagement made this study possible.

AUTHORS' CONTRIBUTIONS

The authors have equally contributed to the writing of the article.

FUNDING

This research received no fund from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

CONFLICT OF INTEREST

No conflict of interest has been declared by the authors.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

BIBLIOGRAPHY

- Abdollahi, A., & Rezaee, M. (2022). An investigation of inclination to migrate from Iran and factors affecting the process: Results of the secondary analysis of social capital survey in 2018. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 14(4), 159-187. doi: 10.22035/isih.2022.4600.4549
- Afshari, A., Moini, S. R., & Ansari, H. (2020). A Study on Relationship between Social Capital and Juveniles' Tendency to Migration. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 19(47), 9-30. [In Persian]
- Akinwumi, A. F., Solomon, O. O., Ajayi, P. O., Ogunleye, T. S., Ilesanmi, O. A., & Ajayi, A. O. (2022). Prevalence and pattern of migration intention of doctors undergoing training programmes in public tertiary hospitals in Ekiti State, Nigeria. *Human Resources for Health*, 20(1), 76. doi:10.1186/s12960-022-00772-7
- Arif, I. (2020). The determinants of international migration: Unbundling the role of economic, political and social institutions. *The World Economy*, 43(6), 1699-1729. doi:10.1111/twec.12889
- Asayesh, O., Kazemipur, A. and Sadighi, B. (2020). Migration aspiration: The migration tendency and the image of the West among the Iranian student-migrants. *Cultural Studies & Communication*, 15(57), 51-83. doi: 10.22034/jcsc.2020.38265 [In Persian]
- Atkinson, W. (2020). Luc Boltanski's pragmatic sociology: A Bourdieusian critique. *European Journal of Social Theory*, 23(3), 310-327. doi:10.1177/1368431019855004
- Boltanski, L., & Thévenot, L. (1999). The sociology of critical capacity. *European Journal of Social Theory*, 2(3), 359-377. doi:10.1177/136843199002003010
- Boltanski, L., & Thévenot, L. (2000). The reality of moral expectations: A sociology of situated judgement. *Philosophical explorations*, 3(3), 208-231. doi:10.1080/13869790008523332
- Boltanski, L., Thévenot, L., (2006). *On justification: economies of worth*. NJ: Princeton University Press.
- Boltanski, L., & Thévenot, L. (1991). *De la justification: les économies de la grandeur*. France: Gallimard.
- Carling, J., & Collins, F. (2017). Aspiration, desire and drivers of migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(6), 909-926. doi:10.1080/1369183X.2017.1384134
- Centemeri, L. (2015). Reframing problems of incommensurability in environmental conflicts through pragmatic sociology: From value pluralism to the plurality of modes of engagement with the environment. *Journal of Environmental Values*, 24(3), 299-320. doi:10.3197/096327114X13947900181158
- Dustmann, C., Kastis, Y., & Preston, I. (2024). Inequality and immigration. *Journal of Oxford Open Economics*, 3(1), i453-i473. doi:10.1093/ooec/odad052

- Fakih, A., & El Baba, M. (2020). The willingness to emigrate in six MENA countries: The role of post-revolutionary stress. *Journal of International Organization for Migration*, 61(4), 201-220. doi:10.1111/imig.13093
- Giulianotti, R., & Langseth, T. (2016). Justifying the civic interest in sport: Boltanski and Thévenot, the six worlds of justification, and hosting the Olympic games. *European Journal for Sport and Society*, 13(2), 133-153. doi:10.1080/16138171.2016.1183930
- Gnimassoun, B. (2025). Immigration and labour productivity: A comparative effect. *Journal of World Development*, 188, 106920. doi:10.1016/j.worlddev.2025.106920
- Heidari, A., & Torkan, R. (2025). A Phenomenological Study of International Migration of Iranian Educated Girls (Case Study of Girls Referring to the Cooperative, Labor, and Social Welfare Department of Isfahan City). *Journal of Applied Sociology*, 36(1), 23-48. doi: 10.22108/jas.2024.142267.2538 [In Persian]
- Iran Migration Observatory. (2022). *Sālnāme-ye mohājerati-ye Irān [Iran migration yearbook]*. Tehran, Iran: Sharif University Policy Research Institute. [In Persian]
- Jalali, M., & Hashemianfar, A. (2023). The homeland belongs to other: A narrative of the willing to Migration. *Iranian Journal of Sociology*, 24(1), 97-120. doi:10.22034/jsi.2024.1986222.1639 [In Persian]
- Kabir, H. (2021). Notion of belonging in the nation-state: gendered construction of international migration aspirations among university students in Bangladesh. *Journal of Migration Letters*, 18(4), 463-476. doi:10.33182/ml.v18i4.1158
- Laari, C, K., Sapak, J., Wumbei, D., & Salifu, I. (2024). Migration intentions among nursing students in a low-middle-income country. *BMC Nursing*, 23(492), 1-9. doi:10.1186/s12912-024-02180-9
- Lamont, M. (2000). The rhetorics of racism and anti-racism in France and the United States. In Michèle Lamont & L. Thévenot (Eds.), *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States* (pp. 25–55). chapter, Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511628108.002
- Lamont, M., & Thévenot, L. (Eds.). (2000). *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States*. Cambridge: University Press.
- Lehtimäki, T., & Virtanen, M. J. (2024). Differentiating natures, connecting environments pragmatic sociology and the emergence of green justifications. *Distinktion: Journal of Social Theory*, 25(1), 88-107. doi:10.1080/1600910X.2023.2187736
- Marrow, H. B., & Klekowski von Koppenfels, A. (2018). Modeling American Migration Aspirations: How Capital, Race, and National Identity Shape Americans' Ideas about Living Abroad. *International Migration Review*, 54(1), 83-119. doi:10.1177/0197918318806852
- Milasi, S., (2020). What Drives Youth's Intention to Migrate Abroad? Evidence from International Survey Data, *Journal of Development and Migration*, 11(12), 1-30. doi: 10.2478/IZAJODM-2020-0012

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

- Milicevica, Serbia Milena M., Santric, Terzic-Supica, Zorica J. b., Matejica, Bojana R., Vasicc, V., & Ricketts, T. C. (2014). First- and fifth-year medical students' intention for emigration and practice abroad: A case study of Serbia, *Journal of Health Policy*, 118 (2), 173-183. doi:10.1016/j.healthpol.2014.09.018
- Murakami, Y. (2010). Japans brain drain an analjsis of Japanese researches living in the United States, *The Japanese Economy*, 37(2), 23-57. doi:10.2753/JES1097-203X370202
- National Cultural Monitoring Center. (2023). *Vaz'iyat-e mohājerat-e Irān (barrasi-ye ruyandhā-ye mohājerat az Irān va mohājerat be Irān) [The status of migration in Iran (An analysis of migration trends from Iran and to Iran)]*. Tehran, Iran: Research Institute for Culture, Art, and Communication. [In Persian]
- Ojo, T. O., Oladejo, B. P., Afolabi, B. K., Osungbade, A. D., Anyanwu, P. C., & Shaibu-Ekha, I. (2023). Why move abroad? Factors influencing migration intentions of final year students of health-related disciplines in Nigeria. *BMC Medical Education*, 23(472), 1-9. doi:10.1186/s12909-023-04683-6
- Organization for Migration (IOM). (2024). World Migration Report. McAuliffe, M., Adhiambo Oucho, Linda, (Eds), International Organization for Migration.
- Padashi Asl, K., Abbaszadeh, M., & Aghayari, T. (2024). Qualitative study of background factors facilitating women's migration to the United States; Case study of Iranian women migrants in Boston universities. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 16(3), 109-136. doi: 10.22035/isih.2024.5069.4873 [In Persian]
- Paterson, I. (2018). Any room at the inn? The impact of religious elite discourse on immigration attitudes in the United Kingdom. *The British Journal of Politics and International Relations*, 20(3), 594-612. doi:10.1177/1369148118778956
- Pourghaffar, R., Ebadollahi-Chanzanagh, H., & Jafroodi, M. (2024). Nostalgia for homeland in the daily lives of Iranian migrants. *Journal of Iranian Cultural Research*, 17(3), 173-203. doi: 10.22035/jicr.2024.3359.3623 [In Persian]
- Ruyssen, I., & Salomone, S. (2018). Female migration: A way out of discrimination?. *Journal of Development Economics*, 130, 224–241. doi:10.1016/j.jdevco.2017.10.010
- Sabbar, S., & Khiyaban, S. H. Z. (2023). Algorithms of Displacement: Emotional and Rhetorical Responses to AI-Driven Job Loss in Digital Public Discourse. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*, 3(4), 1324-1331. doi:10.62225/2583049X.2023.3.4.5012
- Sadeghi Jafari, J., & Sheyni Mirzadeh, P. (2023). Investigating the Contributing Factors to Emigration Intension from Iran among Postgraduate Students at University of Isfahan. *Journal of Iranian Social Studies*, 17(2), 56-29. doi: 10.22034/jss.2024.2004302.1778 [In Persian]
- Sadeghi, R., & Seyyed Hosseini, S. M. (2019). Tendency of Youth toward International Migration and Its Determinants in Tehran. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 18(43), 9-26. [In Persian]

- Sadeghi, R., Ghaffari, G., & Rezaei, M. (2018). The Effects of Social Capital on Tendency to Emigration from Iran. *Iranian Population Studies*, 4(2), 83-108. [In Persian]
- Salavati Sarcheshmeh, B. (2023). Shifting from "Academic Mobility" to "Student Migration"; A Case Study of Iran. *Journal of University Studies*, 2(2), 89-135. doi: 10.22035/jous.2024.5417.1093 [In Persian]
- Salehi, K., Habib Zadeh Khiyaban, S., & Sabbar, S. (2025). Artificial Intelligence and the Future of International Law and Power. *Journal of World Sociopolitical Studies*, 9(4), 923-958. doi:10.22059/wsps.2025.401951.1552
- Silber, Ilana F. 2016. The Cultural Worth of 'Economies of Worth': French Pragmatic Sociology from a Cultural Sociological Perspective. In What Used to Be Called "the New French Pragmatic Sociology" Is Not so New Anymore. Twenty-Fur Years since Uc Boltanski and Laurent Thevenot Published Their Landmark Treatise. Edited by David Inglis and Anna-Mari Almila. Los Angeles: SAGE Publications Ltd., pp. 159–77.
- Simonson, P. (2014). Rhetoric as a sociological problem. *Argumentation and Advocacy*, 50(4), 242–252. doi:10.1080/00028533.2014.11821825
- Sipinen, J. Y., Back, M, (2016). Generalised Trust and Perceptions of Immigration in Europe, *European Consortium fro Political Research Conference*, 10 September, Pargue.
- Susen, S. (2014). Luc Boltanski: His Life and Work – An Overview. In: Susen, S & Turner, B. S. (Eds.), *The Spirit of Luc Boltanski: Essays on the 'Pragmatic Sociology of Critique'*. (pp. 3-28). London, UK: Anthem Press.
- Thévenot, L., Moody, M., & Lafaye, C. (2000). Forms of valuing nature: arguments and modes of justification in French and American environmental disputes. In M. Lamont & L. Thévenot (Eds.), *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States* (pp. 229–272). chapter, Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511628108.009
- Van Hear, N., Bakewell, O., & Long, K. (2017). Push-pull plus: reconsidering the drivers of migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(6), 927–944. doi:10.1080/1369183X.2017.1384135
- Wang, H., & Huang, D. (2020). Functions of rhetoric and social science origins in communication study—Based on Boxing Plato's Shadow: An introduction to the study of human communication. *Journal of Literature and Art Studies*, 10(3), 255–270. doi:10.17265/2159-5836/2020.03.011
- Zakari, A. (2021). *Hambastegi-ye ejtemā'ī va došmanān-e ān: maktab-e Mos va Durkheim dar barābar-e fāyde-garāyi va fāsism [Social solidarity and its enemies: Mauss and Durkheim versus utilitarianism and fascism]*. Tehran, Iran: Nashr-e Ney. [In Persian]

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

مقاله پژوهشی

رتوریک‌های موافقان و مخالفان مهاجرت بر مبنای نظریه نظام‌های توجیہی لوک بولتانسکی و لوران تونو

سیروان محمودی^۱، حمیده محمدزاده^۲، حمید عبداللہی چندانق^۳

دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۴؛ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۹

چکیده

پدیده مهاجرت و به‌طور خاص مهاجرت خارجی مسئله اجتماعی، فرهنگی و جمعیت‌شناختی مهمی است که نیاز به بررسی و کنکاش دارد. هدف این مقاله، بررسی دیدگاه‌های موافقان و مخالفان مهاجرت خارجی در بین شهروندان گُرد شهرستان سردشت است که با استفاده از نظریه نظام‌های توجیہی یا رژیم‌های کنش لوک بولتانسکی و لوران تونو که یکی از رویکردهای مطرح در حوزه جامعه‌شناسی فرهنگی است، صورت گرفته است. استفاده از دیدگاه بولتانسکی و تونو هم در بخش نظری و هم تفسیر دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان و همچنین مقایسه دیدگاه‌های موافقان و مخالفان مهاجرت جنبه نوآورانه این مقاله است. روش تحقیق، کیفی و بر مبنای رویکرد تفسیرگرایی برساختی و استراتژی استقهای است که با کاربرد روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی و با تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۲۶ نفر از شهروندان سردشت (۱۳ نفر ساکن سردشت و ۱۳ نفر ساکن کشورهای خارجی) انجام شده است. یافته‌های پژوهش براساس شش جهان بولتانسکی و تونو که نظام‌های توجیہی دو گروه موافقان و مخالفان مهاجرت را تشریح می‌کند، مشتمل بر دو طیف استدلال متمایز بر مبنای شش سیتیه از جمله: «الهام، داخلی، مدنی، شهرت، بازار و صنعتی» است. درنهایت، رتوریک‌های دو گروه مخالف و موافق مهاجرت براساس استدلال‌های مبتنی بر شش جهان مذکور را می‌توان در یک ترکیب دیالکتیک «مقاومت-مداومت» خلاصه و دسته‌بندی کرد.

کلیدواژه‌ها: جامعه‌شناسی فرهنگی، جمعیت‌شناسی، رژیم‌های کنش، مهاجرت، نظام‌های توجیہی

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
sirwanmahmoudi@webmail.guilan.ac.ir ✉

* نویسنده مسؤل

۲. دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
mohammadzadeh@phd.guilan.ac.ir ✉

۳. دانشیار جامعه‌شناسی سیاسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
h_ebadollahi@guilan.ac.ir ✉

۱. مقدمه و بیان مسئله

یکی از مسائل مهم و قابل تأمل و همچنین خسارت‌بار یکی دو دهه اخیر در ایران، مسئله «مهاجرت» و به‌ویژه مهاجرت بین‌المللی است. مهاجرت عبارت از جابه‌جایی دائمی افراد از مکانی به مکان دیگر به‌دلیل سلسله‌مراتبی از ارزش‌ها یا اهداف باارزش فرهنگی، فرصت‌های اقتصادی، شبکه‌های اجتماعی و شرایط محیطی که تحت تأثیر تعامل پیچیده نیروهای ساختاری و انتخاب‌های فردی است. نتیجه این فرایند تغییر در مناسبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشورهای مبدأ و مقصد است و می‌توان انتظار داشت مهاجرت بر نظام اجتماعی و رفاهی آن‌ها بیشتر تأثیر بگذارد (پاترسون^۱، ۲۰۱۸؛ وان‌هیر^۲ و همکاران، ۲۰۱۷، ۵؛ سپینن و بک^۳، ۲۰۱۶). به‌علاوه، میل به مهاجرت اصطلاحی است که در سال‌های اخیر توجه زیادی را به‌خود جلب کرده است. در تعریف این اصطلاح، کسی دارای میل به مهاجرت است که رفتن را بر ماندن ترجیح دهد (کارلینگ و کولینز^۴، ۲۰۱۷).

یکی از روندهای ثابت در دهه‌های اخیر، شتاب فزاینده جهانی شدن بوده است (صالحی و دیگران، ۲۰۲۵). با افزایش فرایند جهانی شدن، جریان‌های مهاجرت از ابتدای دهه ۱۹۹۰ تشدید شده و شاهد مهاجرت فزاینده‌ای از کشورهای در حال توسعه به کشورهای توسعه‌یافته هستیم (گنیماسون^۵، ۲۰۲۵، ۱۱). به‌طوری‌که، تعداد کل مهاجران بین‌المللی از حدود ۱۶۱ میلیون نفر در سال ۱۹۹۵ (۲/۸ درصد از جمعیت جهان)، تقریباً به ۲۷۲ میلیون نفر (یا ۳/۵ درصد از جمعیت جهان) در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته (داستمن^۶ و همکاران، ۲۰۲۴، ۴۵۸) و در سال ۲۰۲۰ به ۲۸۱ میلیون مهاجر یا ۳/۶ درصد از جمعیت جهان رسیده است (گزارش مهاجرت جهانی^۷،

1. Paterson
2. Van Hear
3. Sipinen & Back
4. Carling & Collins
5. Gnimassoun
6. Dustmann
7. Organization for Migration (IOM)

۲۰۲۴). در این میان، ایران نیز یکی از کشورهای مهاجرفرست جهان به‌شمار می‌رود. مهاجرت ایرانیان را می‌توان در قالب سه نوع مهاجرت، به سه موج یا دوره زمانی تقسیم کرد: ۱) سال‌های ۱۹۷۹-۱۹۵۰ که عمده مهاجرت‌ها به‌منظور تحصیلات عالی و به‌قصد بازگشت به ایران بود؛ ۲) سال‌های ۱۹۹۵-۱۹۷۹ که بیشتر مهاجرت‌ها، مهاجرت‌های اجباری به‌دلیل انقلاب و جنگ بود؛ و ۳) سال‌های ۱۹۹۵ تاکنون که اکثر مهاجرت‌ها با اهداف اقتصادی و به‌منظور دستیابی به ثبات و زندگی بهتر و بدون قصد بازگشت به ایران است (پورغفار و همکاران، ۱۴۰۳، ۱۷۳).

براساس اطلاعات منتشرشده در سالنامه مهاجران ایرانی (۱۴۰۰)، سهم جمعیت مهاجران ایرانی در سال ۱۹۹۰ در جهان از ۰/۸۲ درصد به ۱/۸۷ درصد در سال ۲۰۲۰ رسیده (رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۴۰۱، ۱۴؛ به‌نقل از: جلالی و هاشمیان‌فر، ۱۴۰۲، ۹۸) که حاکی از افزایش نرخ مهاجرت از ایران در طی سال گذشته است. به‌علاوه، در آخرین پیمایش ملی مهاجرت (۱۴۰۲)، ۲۴/۶ درصد از ایرانیان گفته‌اند در صورت برداشته‌شدن موانع مهاجرت، ترجیح می‌دهند برای همیشه به کشور دیگری مهاجرت کنند. همچنین، آمار تقریبی مهاجران ایرانی در کشورهای دیگر از ۱/۸ میلیون نفر تا ۴/۰۴ میلیون نفر گزارش شده است. ایران (در سال ۲۰۲۱) رتبه ۵۴ شاخص مهاجرفرستی در بین ۲۳۲ کشور جهان بود. بیشترین تعداد مهاجران ایرانی در کشورهای امارات متحده عربی، امریکا، کانادا، آلمان و ترکیه هستند (مرکز رصد فرهنگی کشور، ۱۴۰۲).

علاوه‌براین، براساس آمارهای اعلام شده از سمت رصدخانه فرهنگی و پیمایش ملی مهاجرت و همچنین سایت گزارش مهاجرت جهانی، ایران یکی از کشورهای مهاجرفرست جهان است. سهم مهاجران تحصیل‌کرده و ماهر ایران از تعداد کل مهاجران بین‌المللی در منطقه کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در سال ۱۳۹۰ جایگاه چهارم بوده و نیمی از تعداد کل مهاجران تحصیل‌کرده و یا ماهر را تشکیل داده است. همچنین، از نظر تعداد مهاجران تحصیل‌کرده، ایران در مقایسه با

کشورهای حوزه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۱۳۹۰، رتبه نخست را داشته است (صادقی و همکاران، ۱۳۹۷، ۸۴). به علاوه، براساس آخرین داده‌های موجود در سال ۲۰۲۴ و قبل‌تر، تعداد دانشجویان ایرانی در خارج، به رقم بی‌سابقه ۱۲۰ هزار نفر رسیده است که این تراز جمعیت دانشجویان در خارج از کشور در تاریخ ایران بی‌سابقه است و می‌توان آن‌را نشانه‌ای از وقوع یک موج عظیم جابه‌جایی تحصیلی در چند سال اخیر برشمرد (صلواتی سرچشمه، ۱۴۰۲، ۱۱۴).

در ارتباط با مناطق گُردستان و شهرهای مختلف گُردزبان که در این دو دهه اخیر متأثر از موج سوم مهاجرت در ایران بوده است، پدیده مهاجرت با انگیزه‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی به خارج قوت بیشتری گرفته است. می‌توان بیان داشت که، در این چند دهه اخیر هم‌زمان با ایجاد و توسعه گفتمان مرکز-پیرامونی و سلطه گفتمان‌های فرادستی و بالادستی و هژمونی آن‌ها در قبال مناطق حاشیه‌ای و پیرامونی گُردزبان و به علاوه، فرودست‌سازی از آن‌ها در نتیجه سیاست‌های تبعیضی، ضدتوسعه‌ای و کلونیالیستی داخلی، پدیده مهاجرت در این مناطق شدت بیشتری گرفته است. در این میان، «شهرستان سردشت» یکی از شهرهای مهاجرفرست این مناطق است. هرچند در ارتباط با آمار مهاجرت در بین مناطق گُردزبان و به خصوص، شهرستان سردشت، داده و اطلاعات رسمی/غیررسمی یافت نشد و با مراجعه به چند نهاد و سازمان مرتبط و مسؤل، با عدم همکاری و عدم پاسخگویی مواجه شدیم؛ اما آنچه عیان است و از نزدیک شاهد آن هستیم، حاکی از مهاجرت فزاینده جوانان، تحصیل کرده‌ها، نخبگان و کنشگران این شهر به کشورهای خارجی است.

پدیده «مهاجرت» به‌رغم این‌که یک مسئله و بحران جهانی و منطقه‌ای است و نتایج و پیامدهای گوناگونی دارد، باعث به‌وجود آمدن بحث‌های مناقشه‌برانگیز، دیدگاه‌های متضاد بین موافقان و مخالفان مهاجرت شده است. این اختلافات و منازعات در بسیاری از پدیده‌ها و موضوعات دیگر خودش را نمایان می‌سازد. به بیان دیگر، تعریف و تعیین حد و مرز پدیده مهاجرت و نسبت آن با سوژه فعال و کنشگری به یکی از

کانون‌های اختلاف و مرزبندی‌ها در بین افراد و گروه‌ها تبدیل شده است. بدین ترتیب، در دو سر طیف این پیوستار، رتوریک‌های «موافقان» و «مخالفان» مهاجرت قرار گرفته است. لازم به ذکر است که، رتوریک به معنای هنر «قانع کردن یا تأثیرگذاری با زبان (شفاهی یا نوشتاری)» است. به عبارت دیگر، استفاده مؤثر و هدفمند از زبان و نمادها برای تأثیرگذاری بر مخاطب، تغییر باورها، نگرش‌ها یا رفتارهاست (سیمنسون^۱، ۲۰۱۴؛ وانگ و هوانگ^۲، ۲۰۲۰).

در پژوهش حاضر رتوریک به این معناست که چگونه افراد (موافقان و مخالفان مهاجرت) با استفاده از زبان، شواهد، ارزش‌ها و قواعد فرهنگی، دلایل خود را درباره مهاجرت مستدل می‌کنند و مرز بین خود و دیگران را نمایان می‌سازند (لامونت^۳، ۲۰۰۰). لذا، این پژوهش به طور خلاصه بررسی می‌کند که چگونه کنشگران مختلف اجتماعی، مانند فعالان، نویسندگان، هنرمندان و غیره از «نظام‌های توجیهی یا رژیم‌های کنش^۴» در بحث مناقشه بر سر تعاریف و کارکردهای مهاجرت استفاده می‌کنند تا بدین طریق، نقشه‌های ذهنی که به وسیله آن افراد «ما» و «آن‌ها» (لامونت، ۲۰۰۰، ۲۶-۲۵) را تعریف می‌کنند، بازسازی و بازنمایی شوند و به طور هم‌زمان نیز برجسته‌ترین اصول طبقه‌بندی که پشت سر این تعاریف عمل می‌کنند، شناسایی و مشخص گردند.

در واقع، این پژوهش با مطرح کردن مهاجرت خارجی به مثابه موضوعی مسئله‌مند، آوردن آمارهای مهاجرت و همچنین رویکرد فرهنگی بولتانسکی و تونونگامی بینارشته‌ای به پدیده مهاجرت دارد و به دنبال شیوه تحلیلی‌ای است که نقش کنشگران در مناقشات عمومی به رسمیت بشناسد. بنابراین، ادعاها و استدلال‌های طرفین درگیر را برجسته می‌کند و مقتضیات عمل‌گرایانه اتخاذ چنین مواضع و ادعیه‌هایی را در حوزه

1. Simonson
2. Wang & Huang
3. Lamont
4. Systemes of Justification & Regimes of Action

عمومی و سازوکاری که موجب فراهم آوردن «توجیها» مشروع برای هر گروه می‌شود را بررسی می‌کند. از خلال این رویکرد چند سطحی و چندلایه‌ای می‌توانیم تصویری با جزئیات از آن چه که در هر گروه نظام ارزشی و ارزیابی را رقم می‌زند، فراهم آوریم (تونو^۱ و همکاران، ۲۰۰۰).

رویکرد ما برای تحلیل بر روی «رژیم‌های کنش» و یا «نظام‌های توجیهی» قصد دارد از رویکردهای ایستا و جبری فاصله بگیرد تا بتواند پویایی‌ها را نشان دهد، این‌که کنشگرها چگونه در عمل به شکل خلاقانه‌ای ذخایر فرهنگی خودشان را به کار می‌اندازند (تونو و همکاران، ۲۰۰۰). به بیان دیگر، این مطالعه در صدد مقایسه نظام‌های توجیهی (بر مبنای شش سینه^۲ و یا جهان مطرح شده توسط بولتانسکی و تونو^۳) و شواهد و دلایل ارائه شده توسط پاسخگویان است تا از این طریق تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی بین دو اجتماع فکری متمایز در جامعه سردشت را نشان دهد و برای این کار تئوریک‌های موافقان و مخالفان مهاجرت را به عنوان دو سر متضاد یک طیف با هم مقایسه و ارزیابی می‌کند.

۲. پیشینه پژوهش

هرچند در سال‌های گذشته موضوع مهاجرت به خارج، مورد توجه محققان بسیاری قرار گرفته و پژوهش‌های متعددی در این زمینه انجام شده است؛ اما رصد و پایش مستمر این پدیده بر اساس آمار چشمگیر مهاجرت و همچنین شرایط جامعه از لحاظ اقتصادی، سیاسی و امنیتی همواره از اهمیت برخوردار است. در ادامه به چند نمونه از پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده در این زمینه اشاره می‌گردد:

1. Thévenot
2. cité
3. Boltanski and Thévenot

جدول ۱. مرور پیشینه‌های داخلی و خارجی

نوع منبع	پژوهشگر/عنوان پژوهش	رویکرد نظری	روش	مهم‌ترین یافته‌ها
مقالات داخلی	صادقی و سیدحسینی (۱۳۹۸)، میزان تمایل به مهاجرت بین‌المللی و عوامل تعیین‌کننده آن در شهر تهران	رویکرد اقتصاد نوکلاسیک، رویکرد ساختاری-تاریخی	کمی پرسشنامه‌ای	نیمی از جوانان مورد بررسی تمایل زیادی به مهاجرت داشته و حدود ۴۰ درصد نیز تصمیم به مهاجرت گرفته‌اند. مهم‌ترین دلایل انتخاب، جاذبه‌های فرهنگی اجتماعی، آموزشی و اقتصادی است.
	آسایش و همکاران (۱۳۹۸)، سودای مهاجرت: میل به مهاجرت و تصویر ذهنی از غرب در تجربه دانشجویان مهاجران ایرانی	مفهوم سودای مهاجرت	کیفی تحلیل تماتیک	خواست مهاجرت اساساً خواستی قدیمی و مربوط به سال‌ها پیش از تصمیم به مهاجرت بوده است. به‌علاوه، با توجه به رواج تصویر ذهنی آرمان‌شهری از مهاجرت در ذهن افراد پیش از هر چیز برای فهم مهاجرت باید تمایزی بین «سودای مهاجرت» و «مهاجرت» قائل شد.
	افشاری و همکاران (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر گرایش جوانان تهرانی به مهاجرت خارج از کشور	سرمایه اجتماعی	کمی پرسشنامه‌ای	کاهش سرمایه اجتماعی باعث افزایش گرایش جوانان به مهاجرت می‌شود و می‌توان با افزایش سرمایه اجتماعی و افزایش اعتماد اجتماعی، تمایل به مهاجرت خارج را کاهش داد.
	عبداللهی و رضایی (۱۴۰۱)، تمایل به مهاجرت از ایران و عوامل مؤثر بر آن: نتایج تحلیل ثانویه پیمایش سرمایه اجتماعی در سال ۱۳۹۷	نظریه‌های اقتصاد نوکلاسیک، بازار کار دوگانه، مدل‌های رفتاری، سیستم‌های جهانی، شبکه، جاذبه و دافعه	تحلیل ثانویه	افراد مجرد، جوان، با تحصیلات دانشگاهی، طبقه اجتماعی متوسط و ساکن شهر بیشتر تمایل به مهاجرت دارند. همچنین، بین عوامل ساختاری و تمایل به مهاجرت خارج از کشور رابطه منفی و معنادار وجود دارد.
	جلالی و هاشمیان‌فر (۱۴۰۲)، وطن آن دیگری: روایتی از اشتیاق به مهاجرت	مفاهیم نظری کارلینگ، دی‌هاس و کالارد	کیفی روایت پژوهشی و مصاحبه روایی	مضامین اشتیاق به ترک وطن در روایت زندگی نامه‌ای مشارکت‌کنندگان در سه بخش نقاط عطف، پیش‌ناروایت‌ها و دلایل پیش‌نگرانه قابل برساخت است.
	صادقی جعفری و شینی میرزاده (۱۴۰۲)، بررسی تمایل به مهاجرت از ایران و عوامل مؤثر بر آن	نظریه جاذبه-دافعه مهاجرت	کمی پرسشنامه‌ای	در گروه تحصیلی علوم انسانی، میل به مهاجرت کم‌تر از گروه‌های مهندسی و علوم پایه است و وضعیت اقتصادی فرد تأثیری بر میزان میل به مهاجرت ندارد.
	پاداشی اصل و همکاران (۱۴۰۳)، مطالعه کیفی عوامل زمینه‌ساز مهاجرت زنان به امریکا	-	کیفی پدیدارشناسی	مقولاتی مانند تصورات قالبی مردسالارانه در ایران، تسلط سبک زندگی سنتی و غلبه سیاست بر حوزه عمومی مانعی سر راه ابراز استعدادها و زنان است و مهاجرت خود را تابعی از فرهنگ نئوپاتریمونیال در ایران می‌دانند.
	حیدری و ترکان (۱۴۰۴)، مطالعه پدیدارشناسی مهاجرت بین‌المللی دختران تحصیل کرده ایرانی	-	کیفی پدیدارشناسی	مهاجرت دختران براساس درک و تفسیر آنان از شرایط متفاوت و متقابل مبدأ و مقاصد به قرار زیر است: فرار از تنگناهای چندگانه و تحقق آرزوها در آرمان‌شهر غرب؛ خودمشکوفایی در پرتوی قدرشناسی و کسب سرمایه اجتماعی؛ احساس تبعیض و محرومیت چندگانه؛ تحقق حداقل‌های اقتصادی برآورده‌نشده؛ رهایی از احساس ناامنی چندجانبه و مشوق‌های بی‌قیدوشرط شبکه ارتباطی.

نوع منبع	پژوهشگر/عنوان پژوهش	رویکرد نظری	روش	مهم‌ترین یافته‌ها
مقالات خارجی	موراکامی (۲۰۱۰)، فررار مغزها در ژاپن: تحلیلی از محققان ژاپنی ساکن در امریکا	-	پیمایش	مهم‌ترین عامل ایجاد انگیزه در مهاجرت در دسترس بودن محیط تحقیقاتی عالی است که به‌وسیله سطح پیشرفته توسعه علم و فناوری، بودجه فراوان، کیفیت بالای امکانات و کارکنان، تنوع منابع انسانی، وجود فرصت بحث آزاد و کاهش مسؤلیت برای انجام دادن کارهای گوناگون است.
	ملسویوکیا و همکاران (۲۰۱۴)، تمایل دانشجویان پزشکی سال اول و پنجم برای مهاجرت به‌خارج از کشور: مطالعه موردی صربستان	نظریه‌های مهاجرت و شبکه‌های اجتماعی	کمی پرسشنامه‌ای	دلایل مهاجرت: فقدان فرصت‌های شغلی مناسب، کیفیت پایین زندگی و کار، و انگیزه‌های حرفه‌ای برای توسعه و بهبود شرایط شغلی؛ انگیزه‌های اصلی مهاجرت: عوامل اقتصادی مانند حقوق و مزایای بهتر در کشورهای مقصد و شرایط ایمنی و کیفیت بالاتر زندگی.
	مارو و فون کونفلز (۲۰۱۸)، مدل‌سازی آرزوهای مهاجرت امریکا	سرمایه فرهنگی - اجتماعی	کمی پرسشنامه‌ای	سن، جنسیت، محل اقامت، نژاد، ایدئولوژی سیاسی، احساس تعلق و سرمایه فرهنگی، مالی و اجتماعی بر میل به مهاجرت اثر گذارند.
	روین و سالومون (۲۰۱۸)، مهاجرت زنان: راهی برای رهایی از تبعیض؟	رویکردهای مهاجرتی و تابرابری جنسیتی	پیمایش تلفنی	زنانی که احساس می‌کنند با احترام و متانت با آن‌ها رفتار نمی‌شود، انگیزه بیشتری برای مهاجرت به‌خارج از کشور دارند.
	می‌لاسی (۲۰۲۰)، چه چیزی موجب مهاجرت جوانان به‌خارج از کشور می‌شود؟	-	پیمایش	تحصیلات، بیکاری، چشم‌انداز منفی اقتصادی، محرومیت مادی و نارضایتی از امکانات محلی باعث مهاجرت جوانان می‌شود.
	عساريف (۲۰۲۰)، عوامل تعیین‌کننده مهاجرت بین‌المللی: تفکیک نقش نهادهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی	-	پیمایش	نهادهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی عوامل کثیفی مهم مهاجرت هستند. آزادی اقتصادی بیشترین اثر جاذبه را دارد و به‌دنبال آن نهادهای سیاسی قرار دارند.
	کبیر (۲۰۲۱)، مفهوم تعلق در دولت-ملت: ساخت جنسیتی آرزوهای مهاجرت بین‌المللی در بین دانشجویان دانشگاه بنگلادش	-	کیفی مصاحبه	دانشجویان به‌دلیل نامیدی از وضعیت شغلی و عملکرد دولت، به مهاجرت به‌عنوان گزینه‌ای مطلوب نگاه می‌کنند. عوامل اقتصادی و اجتماعی، به‌ویژه در زمینه جنسیت، در شکل‌گیری آرزوهای مهاجرتی آن‌ها تأثیرگذار است.
	آکین‌وومی و همکاران (۲۰۲۲)، رواج و الگوی هدف از مهاجرت پزشکان زیر نظر برنامه‌های آموزشی در بیمارستان‌های دولتی عالی در ایالت اکتی، نیجریه	نظریه‌های مهاجرتی	کمی پرسشنامه‌ای	۷۹٫۵ درصد از افراد مورد بررسی قصد مهاجرت به‌خارج از کشور برای طبابت داشتند. عوامل اصلی مهاجرت این افراد اقامت و طبابت در کشور مدنظر و سطح رضایت شغلی مقصد است.
	فقیه و البابا (۲۰۲۲)، تمایل به مهاجرت در شش کشور خاورمیانه و شمال آفریقا: نقش فشار (استرس) پس از انقلاب	نظریه محرک‌های مهاجرت	پیمایش	فقدان احساس شادی، عامل اصلی تمایل به مهاجرت است. به‌علاوه، عدم اعتماد و نارضایتی سیاسی و دموکراتیک و عوامل اجتماعی-اقتصادی در تمایل به مهاجرت نقش دارند.

نوع منبع	پژوهشگر/عنوان پژوهش	رویکرد نظری	روش	مهم‌ترین یافته‌ها
	اوجو و همکاران (۲۰۲۳)، چرا مهاجرت به خارج از کشور؟ عوامل مؤثر بر تمایل به مهاجرت دانشجویان سال آخر	نظریه جاذبه-دافعه مهاجرت	کمی پرسشنامه‌ای	عوامل مهاجرت شامل؛ نامطلوب بودن شرایط کاری و شرایط زندگی، ادامه تحصیل و آموزش تخصصی است.
	لاری و همکاران (۲۰۲۴)، تمایل به مهاجرت در بین دانشجویان پرستاری	-	کمی پرسشنامه‌ای	بیشتر شرکت‌کنندگان قصد مهاجرت پس از اتمام برنامه تحصیلی خود دارند و دلیل آن شرایط کاری خوب خارج از کشور است.

مطالعه حاضر از چند جهت متفاوت از تحقیقات پیشین و به‌گونه‌ای نوآورانه است: (۱) این پژوهش به‌روش کیفی و بر مبنای رویکرد تفسیرگرایی برساختی و استراتژی استقهامی به‌بررسی موضوع مهاجرت پرداخته است، درحالی‌که تحقیقات انجام‌شده در این زمینه اغلب با روش کمی انجام شده‌اند و محدود پژوهش‌هایی با روش کیفی در این زمینه صورت گرفته‌اند؛ (۲) مشارکت‌کنندگان این پژوهش دو طیف از موافقان و مخالفان مهاجرت هستند و شاهد روایت هر دو گروه از افراد درباره مهاجرت و عدم مهاجرت هستیم که در پژوهش‌های انجام‌شده صرفاً به کسانی که تمایل به مهاجرت دارند، پرداخته شده و قطب مخالف و دلایل آن‌ها نادیده گرفته شده است؛ و (۳) دیدگاه نظری این پژوهش نظام‌های توجیهی و رژیم‌های کنش لوک بولتانسکی و لوران تونو است که حتی روش پژوهش و تحلیل داده‌ها و یافته‌ها نیز متأثر از دیدگاه نظری مذکور است، درحالی‌که اکثر تحقیقات دیدگاه‌های نظری جمعیت‌شناختی مانند نظریه جاذبه-دافعه مهاجرت اورتلی (عبداللهی و رضایی، ۱۴۰۱؛ آکین‌وومی^۱ و همکاران، ۲۰۲۲؛ فقیه و البابا^۲، ۲۰۲۲؛ اوجو^۳ و همکاران، ۲۰۲۳)، رویکرد اقتصاد نئوکلاسیک (صادقی و سیدحسینی، ۱۳۹۸)، و اندک نظریه‌های جامعه‌شناختی مانند نظریه شبکه، سرمایه انسانی و سرمایه فرهنگی-اجتماعی (عبداللهی و رضایی، ۱۴۰۱؛ ملسیویکا^۴ و همکاران، ۲۰۱۴؛ ماروو

1. Akinwumi
2. Fakh & El Baba
3. Ojo
4. Milicevica

فون کوپنفلز^۱، ۲۰۱۸) و نظریه نابرابری جنسیتی (رویسن و سالومون^۲، ۲۰۱۸) را برای تبیین پدیده مهاجرت به خارج به کار گرفته‌اند. لازم به ذکر است که، تاکنون پژوهشی (مقاله پژوهشی) با این رویکرد نظری چه در زمینه مهاجرت و چه در مورد سایر موضوعات جامعه‌شناختی در ایران انجام نشده است و برخی پژوهش‌های خارجی با این رویکرد در موضوعات مختلف مانند رتوریک نژادپرستی و ضدنژادپرستی در فرانسه و آمریکا (میشل لامونت)، آزار جنسی در فرانسه و آمریکا، فعالان و شخصیت‌های عمومی از تعاریف خود دفاع می‌کنند (ساگی)، اشکال ارزیابی طبیعت، استدلال‌ها و شیوه‌های توجیه در مناقشات محیط زیستی فرانسه و آمریکا (تونو و همکاران) و... انجام شده است که در کتابی با عنوان بازاندیشی جامعه‌شناسی فرهنگی تطبیقی: رپرتوارهای ارزیابی در فرانسه و ایالات متحده^۳ (لامونت و تونو، ۲۰۰۰) گردآوری شده است.

۳. چارچوب مفهومی و نظری

۳-۱. جامعه‌شناسی عمل‌گرایانه نقد

جامعه‌شناسی عمل‌گرای فرانسوی، که به‌عنوان «جامعه‌شناسی ظرفیت انتقادی^۴» یا «جامعه‌شناسی عمل‌گرایانه نقد» نیز نامیده می‌شود، توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است. جامعه‌شناسی عمل‌گرای ریشه فرانسوی دارد و در اواسط دهه ۱۹۸۰ در دانشگاه فرانسه ایجاد شد (سیلبر^۵، ۲۰۱۶). لوک بولتانسکی و لوران تونو جامعه‌شناسی عمل‌گرا و به‌طور واضح‌تر، جامعه‌شناسی عمل‌گرایانه نقد را توسعه داده‌اند که بر اهمیت ظرفیت انتقادی در درک پویایی‌های اجتماعی و ساخت جامعه تأکید می‌کند. در واقع، این نسخه جامعه‌شناسی بر اهمیت درک زندگی اجتماعی از دریچه تجربیات مردم

1. Marrow & Von Koppenfels
2. Ruysen & Salomone
3. Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States
4. Sociology of Critical Capacity
5. Silber

عادی و ظرفیت آن‌ها برای تأمل انتقادی تأکید دارد (سوزن^۱، ۲۰۱۴). به علاوه، جامعه‌شناسی عمل‌گرا بر توجیهاات و نقدها متمرکز است (بولتانسکی و تونو، ۲۰۰۶). بولتانسکی و تونو در اصل رویکرد خود را با تصدیق و تأیید نظریه کنشگر-شبکه^۲ توسعه دادند. توجیه‌ها (و همچنین نقدها) از موقعیت‌های عملی بیرون می‌آیند، جایی که استحکام پیوندهای بین کنشگران و اهداف و اشیاء مورد آزمون قرار می‌گیرد. جامعه‌شناسی عمل‌گرایانه تجربیات و آزمون‌ها را به اشکال متمایز ارزش مرتبط می‌کند (لئیمایی و ویرتانن^۳، ۲۰۲۴).

در جامعه‌شناسی عمل‌گرایانه نقد، اصول هنجاری که زیربنای فعالیت انتقادی افراد معمولی است، به رسمیت شناخته می‌شود. اگر بخواهیم ادعاهای کنشگران را در هنگام تقبیح یا محکوم کردن بی‌عدالتی اجتماعی، انتقاد از روابط قدرت یا افشای انگیزه‌های پنهان دشمنان خود جدی بگیریم، باید آن‌ها را دارای توانایی تفکیک شیوه‌های مشروع و نامشروع برای ارائه انتقاد و توجیه بدانیم. به طور دقیق‌تر، این شایستگی/کفایت است که حس متداول عدالت را مشخص می‌کند که مردم در مناقشات و اختلافات خود به کار می‌برند (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۶۴). از این رو، جامعه‌شناسی عمل‌گرا اشکال مختلف ارزیابی را بررسی می‌کند که از طریق آن‌ها ارتباط با واقعیت ایجاد می‌شود (تونو و همکاران، ۲۰۰۰، ۲۶۶؛ سنتیمیری^۴، ۲۰۱۵، ۳۰۰). به طور خلاصه، از دیدگاه بولتانسکی، فرایندهای توافق و توجیه پویا و وابسته به زمینه هستند. آن‌ها در موقعیت‌های ستیز، مذاکره و تعاملات روزمره رخ می‌دهند، جایی که افراد به دنبال بیان و دفاع از مواضع خود براساس اصول هنجاری هستند. تأثیر متقابل گفتمان، واقع‌گرایی و اعتماد نقش مهمی در تسهیل این فرایندها ایفا می‌کند و در نهایت، ساختار اجتماعی و ساخت معانی مشترک در جامعه را شکل می‌دهد (سوزن، ۲۰۱۴).

1. Susen
2. Actor-Network Theory (ANT)
3. Lehtimäki & Virtanen
4. Centemeri

۳-۲. شش سببیه یا شش جهان بولتانسکی و تونو

بولتانسکی به همراه تونو، ایده «نظم‌های ارزش^۱» یا «رژیم‌های توجیه» را توسعه داد، که به اصول یا معیارهای مختلفی که افراد برای توجیه اقدامات خود و ارزیابی موقعیت‌های اجتماعی از آن‌ها استفاده می‌کنند، اشاره دارد. این نظم‌ها بیانگر چارچوب‌های اخلاقی مختلفی است که مردم در مناقشات، اختلافات و تعامل روزمره به آن توجه می‌کنند (اتکینسون^۲، ۲۰۲۰). به بیان دیگر، بولتانسکی شش «جهان»، «سببیه» یا «رژیم کنش» متمایز را شناسایی می‌کند که نشان‌دهنده شیوه‌های متفاوتی است که افراد و گروه‌ها در آن واقعیت اجتماعی را درک می‌کنند و با آن درگیر می‌شوند. هر جهان با هنجارها، ارزش‌ها و اشکال تعامل خاص خود مشخص می‌گردد (سوزن، ۲۰۱۴). علاوه‌براین، نظم‌های ارزش (نظام‌های توجیهی)، به‌عنوان سازه‌های تاریخی درک می‌شوند که در موقعیت‌های مختلف پدید آمده‌اند. درحالی‌که از یکدیگر مستقل هستند، همه نظم‌های ارزش الزامات مشترکی را برای مشروعیت‌بخشی یا توجیه برآورده می‌کنند (بولتانسکی و تونو، ۲۰۰۶، ۱۴۰-۱۴۱).

بولتانسکی و تونو در کتاب (1991) *De la justification* بر شش جهان تمرکز کرده‌اند (جدول شماره ۲). این جهان‌ها برساخته‌های تاریخی هستند و برخی از آن‌ها کمتر می‌توانند توجیهات مردم را ثابت کنند، درحالی‌که برخی دیگر درحال ظهور یا پدیدار شدن هستند (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۶۹). به‌طورکلی می‌توان بیان داشت که شش جهان توجیه بولتانسکی و تونو به‌عنوان چارچوب‌های متمایزی هستند که کنشگران اجتماعی برای توجیه کنش‌ها و تصمیم‌های خود در زمینه‌های مختلف استفاده می‌کنند. هر جهان منطبق یا عقلانیت متفاوتی را نشان می‌دهد که می‌تواند در اختلافات و مناقشات مورد استناد قرار گیرد (جولیانوتی و لنگست^۳، ۲۰۱۶).

1. Orders of Worth
2. Atkinson
3. Giulianotti & Langseth

جدول ۲. نظم‌های ارزش یا نظام‌های توجیهی بر مبنای شش سبته یا شش جهان

جهان‌ها و ویژگی‌ها	الهام	داخلی	مدنی	شهرت	بازار	صنعتی
روش ارزیابی (ارزش)	نزاکت/فضل، عدم همناوی، خلاقیت	عزت، شهرت/اعتبار	منافع جمعی	آوازه/معروفیت	قیمت	بهره‌وری، کارایی
فرمت اطلاعات مربوطه	احساسی	شفاهی، مثالی، حکایتی	رسمی، باتشریفات	نشانه‌ای/نشانه‌شناسی	پولی	قابل اندازه‌گیری: معیارها، آمار
رابطه ابتدایی	اشتیاق و علاقه شدید	اعتماد/اطمینان	همبستگی	قدردانی/شناسایی	مبادله/تبادل	پیوند کارکردی
شایستگی انسانی	خلاقیت، نبوغ	اقتدار	برابری	سلبریتی/شهرت	میل، قدرت خرید	صلاحیت حرفه‌ای، تخصص

منبع: بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۶۸

۳-۲-۱. جهان الهام

بنای جهان الهام^۱ بر اساس شهر خدای سنت آگوستین^۲ و بر پایه رساله آگوستین است که به مسئله فضل یا نزاکت اختصاص داده شده است. در این جهان، ارزش به‌عنوان یک رابطه بی‌واسطه با منبعی خارجی که تمام ارزش ممکن از آن جاری گردد، در نظر گرفته می‌شود. این ارزش بر دستیابی به حالت فضل یا لطف است و بنابراین کاملاً مستقل از تشخیص و مشروعیت دیگران است. عبارات آن متنوع و چندجانبه است: قداست، خلاقیت، حساسیت هنری، تخیل و غیره (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۷۰). به عبارت دیگر، جهان الهام با خلاقیت، الهام‌گرفتن و تجربیات تحول‌آفرین مشخص می‌گردد. برای بیان هنری و درگیری عاطفی ارزش قائل است، جایی که ارزش کنش‌ها بر اساس توانایی آن‌ها در الهام‌بخشیدن و برانگیختن احساسات قوی ارزیابی می‌شود. این جهان بر اهمیت اشتیاق، پیروی و تعالی، که اغلب در تلاش‌های فرهنگی و هنری دیده می‌شود، تأکید دارد (جولیانوتی و لنگست، ۲۰۱۶).

1. Inspired World
2. St Augustine's City of God

۳-۲-۲. جهان داخلی

جهان داخلی^۱ (خانگی) مبتنی بر تفسیر آثار بوسونه^۲ است. در جهان داخلی، ارزش افراد به سلسله مراتب اعتماد مبتنی بر زنجیره‌ای از وابستگی‌های شخصی بستگی دارد. پیوند سیاسی بین موجودات به‌عنوان تعمیمی از خویشاوندی دیده می‌شود و مبتنی بر روابط چهره‌به‌چهره و احترام به سنت است. در این جهان، فرد نمی‌تواند از تعلق خود به یک گروه/نهاد، خانواده، دودمان و طبقه جدا شود. در این الگو، برای ارزیابی ارزش کسی، باید جایگاه او را در شبکه وابستگی‌هایی دانست که اقتدار خود را از آن می‌گیرد (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۷۰). علاوه بر این، جهان داخلی بر روابط خانوادگی و صمیمی، ارزش نهادن برای مراقبت، عشق و ارتباطات شخصی متمرکز است. همچنین، بر اهمیت خانه، خانواده و پیوندهای عاطفی جوامع تأکید دارد. توجهات در دنیای داخلی اغلب مبتنی بر روابط عاطفی و رفاه عزیزان است و اهمیت روابط تربیتی و حمایتی را برجسته می‌نماید (جولیانونتی و لنگست، ۲۰۱۶).

۳-۲-۳. جهان مدنی

جهان مدنی^۳ متأثر از قرارداد اجتماعی روسو است. در جهان مدنی، یک حاکمیت با همگرایی اراده‌های انسانی شکل می‌گیرد، زیرا شهروندان از منافع خاص خود دست می‌کشند و خود را منحصرأً به سمت خیر عمومی هدایت می‌کنند. ویژگی جهان مدنی این است که بر موجوداتی تأکید دارد که فردی نیستند، بلکه جمعی هستند. انسان‌های منفرد را تنها زمانی می‌توان شایسته دید که به گروهی تعلق دارند یا نمایندگان یک فرد جمعی هستند. بنابراین، در این جهان افراد مهم فدراسیون‌ها، جوامع عمومی و نمایندگان هستند. روابط قابل‌تحسین آن‌ست که افراد را برای یک اقدام جمعی درگیر یا بسیج می‌کند (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۷۱-۳۷۲). در واقع، این جهان ریشه در اراده جمعی یا عمومی دارد که بر مسئولیت مدنی، پیوندهای سیاسی و حقوق شهروندی

1. Domestic World
2. Bossuet
3. Civic World

تأکید دارد. جهان مدنی با تمرکز بر جنبش‌های اجتماعی و کنش جمعی با هدف دستیابی به اهداف عادلانه مشخص می‌گردد (جولیانتوی و لنگست، ۲۰۱۶). لذا این جهان، ارجاع به رفاه جمعی به مثابه استاندارد ارزشی دارد و با چنین هدفی مثل دسترسی برابر و مراقبت از حقوق مدنی عمل می‌کند (تونو و همکاران، ۲۰۰۰).

۳-۲-۴. جهان شهرت

جهان شهرت^۱ از لویاتان هابز^۲ گرفته شده است. اگر در جهان داخلی، ارزش فقط در زنجیره سلسله‌مراتبی از موجودات اهمیت دارد، ارزش چیزی جز نتیجه نظر دیگران در جهان شهرت نیست. اندازه‌گیری ارزش افراد به نشانه‌های مرسوم احترام عمومی بستگی دارد. این نوع ارزش براساس چیزی نیست جز تعداد افرادی که به آن‌ها اعتراف می‌کنند و به آن‌ها مشروعیت می‌بخشند. در این جهان، به رسمیت شناختن دیگران واقعیت دارد (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۷۱). علاوه‌براین، جهان شهرت براساس اعتبار، اشتها، به رسمیت شناختن و منزلت پیش می‌رود. برای تأیید و تصدیق عمومی و رؤیت افراد یا سازمان‌ها ارزش قائل است. در این سیته، ارزش اغلب با شهرت و توانایی جلب توجه ارزیابی می‌شود (جولیانتوی و لنگست، ۲۰۱۶).

۳-۲-۵. جهان بازار

ثروت ملل آدم اسمیت استدلال‌هایی را ارائه می‌دهد که براساس یک سیاست هماهنگ بر بازار است (جهان بازار^۳). پیوند بازار افراد را از طریق میانجی‌گری کالاهای کمیاب که دستیابی به آن توسط همه دنبال می‌شود، هماهنگ می‌کند. این رقابت میان حرص و آز افراد، قیمتی را که برای داشتن یک کالا در نظر گرفته شده است، تابع خواسته‌های دیگران می‌کند. در جهان بازار، افراد مهم خریدار و فروشنده هستند؛ زمانی که ثروتمند هستند، ارزشمند هستند. ویژگی‌های اصلی آن‌ها فرصت‌طلبی در شناسایی و استفاده از فرصت‌های بازار، مانع نشدن از هرگونه پیوند شخصی و تحت کنترل بودن احساسی

1. World of Fame (Opinion)
2. Hobbes's Leviathan
3. Market World

است. آن‌ها از طریق روابط رقابتی با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۷۲). به‌طورکلی، سیته بازار به معنای تجلی یافتن هر چیزی ذیل ابژه‌ای قابل مبادله است که ارزش چیزها را در قیمت آن می‌داند و از سازوکاری کوتاه‌مدت و زودبازده دفاع می‌کند (تونو و همکاران، ۲۰۰۰). بنابراین، این جهان بر ملاحظات اقتصادی متمرکز است و بر رقابت و سود تأکید دارد. توجهات در جهان بازار بر مبنای معیارهای مالی و پیگیری سود اقتصادی است و اغلب نتایج بازار محور را بر سایر ملاحظات، مورد اولویت قرار می‌دهد (جولیانتی و لنگست، ۲۰۱۶).

۳-۲-۶. جهان صنعتی

اصل صنعتی تعادل از آثار سن‌سیمون اخذ شده است. در این جهان^۱، ارزش براساس کارایی یا کیفیت است که می‌توان آن را بر اساس مقیاسی از قابلیت‌های حرفه‌ای سنجد. ارزش صنعتی، که به تولید کالاها یا مادی مرتبط است، از طریق ابزارهای سازمانی که به سمت برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری آینده هدایت می‌شوند، حفظ می‌گردد. همچنین در جهان صنعتی، «متخصصان» افراد بنیادی تلقی می‌شوند. آن‌ها زمانی شایسته و ارزشمند نامیده می‌شوند که کارآمد، مولد و عملیاتی باشند (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹، ۳۷۲-۳۷۳). در واقع می‌توان بیان کرد، جهان صنعتی بر تولید، کارایی فنی و سازماندهی عقلانی تأکید دارد. به رویکردهای نظام‌مند برای حل مسئله و ارائه مؤثر کالاها و خدمات ارزش قائل است. توجهات در این جهان اغلب مبتنی بر اصول مدیریت صنعتی و بهینه‌سازی منابع است و اهمیت فرایندها و نتایج ساختاریافته را برجسته می‌کند (جولیانتی و لنگست، ۲۰۱۶). به بیان دیگر، این جهان و ارزش مرتبط با سرمایه‌گذاری بلندمدت بر روی زیرساخت‌ها، تخصص‌گرایی، حرفه‌ای‌گرایی و نظایر آن است. «توجیه صنعتی» ارزش خود را بر روی کفایت سرمایه‌گذاری، برنامه‌ریزی حرفه‌ای، تخصص‌گرایی و رشد طولانی مدت می‌گذارد (تونو و همکاران، ۲۰۰۰).

این جهان‌ها و نظام‌های توجیهی به‌طور متقابل، اختصاصی و انحصاری نیستند؛ کنشگران اجتماعی ممکن است برای حمایت از مواضع خود از توجیحات متعددی از جهان‌های مختلف استفاده کنند. علاوه‌براین، درک این جهان‌ها به روشن‌شدن پویایی اختلافات و مصالحه در زمینه‌های گوناگون، که در آن ذی‌نفعان مختلف ممکن است براساس منافع و ارزش‌های خود، توجیه‌های متفاوتی را اولویت‌بندی کنند، کمک می‌کند. از طرف دیگر، این جهان‌ها، جهان‌های زندگی اجتماعی نیستند، بلکه گفتمان‌ها یا عقلانیت‌هایی هستند که افراد در منازعات و توجیه‌ها از آن‌ها استفاده می‌کنند (جولیانوتی و لنگست، ۲۰۱۶). لذا، اغلب این نظام‌های توجیهی در یک گونه‌ارزشی یا در یک جهان نمی‌گنجد، بلکه باهم همپوشانی دارند، ادغام می‌شوند و از جامعه‌ای به جامعه‌ی دیگر تغییر خواهند کرد و هر کدام پویایی‌های استدلالی خود را دارند (تونو و همکاران، ۲۰۰۰).

۴. روش تحقیق

روش این پژوهش کیفی است و بر مبنای رویکرد تفسیرگرایی برساختی و استراتژی استفهامی جهت فهم نگرش، رفتار و کنش‌های روزمره‌ی افراد مورد تحقیق صورت گرفته است. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی و با کاربرد تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، با ۲۶ نفر از شهروندان شهرستان سردشت در دو فضای واقعی و مجازی (واتس‌آپ و گوگل میت) مصاحبه‌هایی به مدت زمان ۶۰ تا ۸۰ دقیقه به‌عمل آمد. تعداد ۱۳ نفر از مصاحبه‌شونده‌ها، سردشتی‌های مهاجر و ساکن کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی و ۱۳ نفر دیگر نیز مقیم سردشت بودند. درواقع، سعی شد مشارکت‌کنندگان تحقیق به‌طور برابر از هر دسته سیزده نفر، در بین دو طیف و دیدگاه متضاد (موافقان/مخالفان) مهاجرت انتخاب شوند. مصاحبه‌ها با کسب رضایت از مشارکت‌کنندگان تحقیق ضبط و پیاده‌سازی شدند و در گام بعدی، متن مصاحبه‌ها توسط پژوهشگران در ارتباط با اهداف و پرسش‌های پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار

گرفتند. برای اعتبار پژوهش نیز مصاحبه‌های پیاده‌شده در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت تا تطابق محتویات متون پیاده‌سازی‌شده با اظهارات خودشان را تأیید کنند. در نظریه و روش بولتانسکی و تونو (۱۹۹۹؛ ۲۰۰۰؛ ۲۰۰۶) یادداشت مصاحبه‌ها و پاسخ پرسش‌ها (داده‌ها) در ارتباط با نظام‌های توجیهی موافق/مخالف دو گروه مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند و ذیل هر مورد تشریح می‌گردند.

۵. یافته‌ها

۵-۱. یافته‌های توصیفی

اسم و مشخصات مشارکت‌کنندگان پژوهش اعم از جنسیت، سن، وضعیت تأهل، تخصص/حرفه و محل سکونت ذکر شده است. لازم به یادآوری است که به دلیل رعایت معیارهای اخلاقی و اصل گمنامی مشارکت‌کنندگان، از اسامی مستعار استفاده شده است (جدول شماره ۳).

جدول ۳. مشخصات مشارکت‌کنندگان یا افراد مصاحبه‌شونده

شماره	نام	جنسیت	سن	وضعیت تأهل	تخصص / حرفه	محل سکونت
۱	زیلان	زن	۲۶	مجرد	فعال زیست‌محیطی / دانشجوی دکتری اقلیم	استکهلم
۲	ژیار	مرد	۴۳	متأهل	فیلمساز/مهندس معماری	تورنتو
۳	هیژان	مرد	۲۹	مجرد	دانشجوی دکتری فلسفه/پژوهشگر	زوریخ
۴	روژینا	زن	۲۵	مجرد	مهندس آی‌تی/شاغل در شرکت فناوری	هامبورگ
۵	هیوا	مرد	۴۴	مجرد	کارآفرین در حوزه تولید محصولات ارگانیک	سردشت
۶	نسرین	زن	۲۸	متأهل	فعال حقوق بشر/پژوهشگر	هلسینکی
۷	ژینو	زن	۴۵	مجرد	فعال اجتماعی/مدیر آموزشگاه آموزشی-هنری	سردشت
۸	عگید	مرد	۴۸	مجرد	پژوهشگر/نویسنده	سردشت
۹	پیشوا	مرد	۳۰	مجرد	دانشجوی دکتری کامپیوتر	لیون

شماره	نام	جنسیت	سن	وضعیت تاهل	تخصص / حرفه	محل سکونت
۱۰	روژین	زن	۳۸	مجرد	فمنیست/فعال حقوق زنان	سردشت
۱۱	سیروان	مرد	۴۶	متاهل	نویسنده/پژوهشگر	بريستول
۱۲	ژیان	مرد	۴۷	متاهل	دکتری روانشناسی/نویسنده	سردشت
۱۳	شیرکو	مرد	۳۵	متاهل	بازیگر/فعال فرهنگی	پاریس
۱۴	سکالا	زن	۳۸	مجرد	فمنیست/فعال هنری	سردشت
۱۵	شه‌پول	زن	۲۸	مجرد	مهندس مکانیک	اسلو
۱۶	که‌ژال	زن	۴۵	متاهل	هنرمند در حوزه نقاشی و موسیقی	سردشت
۱۷	نارگه‌ش	مرد	۲۵	مجرد	مهندس تکنولوژی	نیویورک
۱۸	ناوات	مرد	۴۸	متاهل	پژوهشگر/مدیر یک انجمن فرهنگی - اجتماعی	سردشت
۱۹	هانا	زن	۴۹	مجرد	دکتری جامعه‌شناسی/محقق	سردشت
۲۰	رزگار	مرد	۳۵	متاهل	نویسنده/پژوهشگر	لندن
۲۱	ماردین	مرد	۳۷	مجرد	دانشجوی دکتری برق	سردشت
۲۲	نهمین	زن	۴۳	مجرد	مدرس دانشگاه و پژوهشگر	سردشت
۲۳	دیاکو	مرد	۲۷	مجرد	دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی و پژوهشگر	کالیفرنیا
۲۴	شورش	مرد	۳۸	مجرد	فعال زیست‌محیطی و کارآفرین	سردشت
۲۵	ناسو	مرد	۲۷	مجرد	پژوهشگر و فعال حقوق زنان	بیرمنگام
۲۶	روژان	زن	۴۶	مجرد	مدرس دانشگاه و عضو هیأت مدیره یک انجمن فرهنگی - اجتماعی	سردشت

۵-۲. یافته‌های تحلیلی

رژیم‌های کنش، نظم‌های ارزش یا شش جهان توصیف‌شده در مدل نظری بولتانسکی و تونو به اصول و معیارهای متفاوتی که افراد برای توجیه اقدامات خود و ارزیابی موقعیت‌های اجتماعی از آن‌ها استفاده می‌کنند، اشاره دارد. این جهان‌ها بیانگر چارچوب‌های اخلاقی مختلفی است که مردم در مناقشات، اختلافات و تعاملات روزمره به آن توجه می‌کنند. به عبارت دیگر، این رژیم‌های کنش یا شش جهان مذکور، جهت توصیف و بیان توجیهاتی که افراد و گروه‌ها در موقعیت‌ها و شرایط مناقشه‌برانگیز به آن رجوع می‌کنند، مورد توجه قرار می‌گیرند (بولتانسکی و تونو، ۱۹۹۹؛ بولتانسکی و

تُونو، ۲۰۰۶؛ سوزن، ۲۰۱۴؛ اتکینسون، ۲۰۲۰). در ادامه، رتوریک‌های افراد موافق و مخالف مهاجرت را با توجه به شش جهان یا شش نوع رژیم کنش بولتانسکی و تونو مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم.

۵-۲-۱. جهان الهام

این جهان جهت توجیه عمل مهاجرت برای موافقان آن، اشاره به اجرا و بروز عواطف و احساسات دارد. لذا رویکردی فردی، انگیزشی و عاطفی است. به عبارت دیگر، «منبع ارزش‌ها خلاقیت، خودانگیختگی، نبوغ، احساسات، تخیل، تقدس و نظایر آن است» بولتانسکی (۲۰۰۶، ۱۵۹-۱۶۰، به نقل از: ذاکری، ۱۴۰۰، ۴۳۷). موافقان مهاجرت بیان می‌کنند که عمل مهاجرت آن‌ها براساس توجیه مرتبط با احساسات و الهام و انگیزتارهای روانی و فردی است و خود را ملزم به پاسخگویی در مقابل یک امر عمومی و جمعی نمی‌دانند. آن‌ها در پاسخ به احساسات فردی و انگیزه‌های شخصی جهت رشد و پیشرفت زندگی‌شان، امر مهاجرت را توجیه می‌کنند و هر گونه عوامل خارج از آن‌را به‌عنوان مزاحم و دخالت تفسیر می‌نمایند. درضمن، جهان الهام در ارتباط با نظام توجیهی موافقان مهاجرت نقش برجسته‌تری دارد.

اینجا بهشت فانتزی‌ها و رؤیاهاست. من قبل از آمدنم به فرانسه خواب اروپا و اینجارو می‌دیدم، هی دوست داشتم از سردشت و گُردستان و ایران و خاورمیانه کوچ کنم و دَر برم. اون چند سال اخیر همش یه چیزی به من انرژی و یه حسی می‌داد که برم و موفق می‌شم... اینجا روح آدمی به پرواز درمی‌آید و گویی در یک کلکسیون هنری زندگی می‌کنی. اگر اینجا نمی‌ومدم کومن و پسرم پیشرفت می‌کردیم و اونم هنرمند و موسیقیدان می‌شد؟! الان پسرم عضویکی از معروف‌ترین ارکسترهای موسیقی و هنری اینجاست. تو بهم بگو الان اگر در جهنم خاورمیانه و سردشت ویران شده می‌موندم، پسرم به این جایگاه می‌رسید؟ اصلاً خودم و همسر هم دیونه می‌شدیم. چکار دارم دیگران پشت سرم چی می‌گن یا گفتن. زندگی شخصی و خصوصی و آرزوها و رؤیاهای من به اونا چه ربطی داره؟! ابداً این حرفا و مزخرفات برام مهم نیست. من به دنبال امیال و آرزوها و اهداف خودم هستم و می‌خوام پیشرفت کنم و زندگی آرومی داشته باشم. (شیرکو)

از طرف دیگر، مخالفان مهاجرت معتقدند کسانی که به کشورهای خارجی کوچ می‌کنند، طبق احساسات عمل می‌کنند و با این موج احساسی و روانی مهاجرت، فرار و

رفتن همنوایی می‌کنند. آن‌ها استدلال می‌کنند که این‌گونه افراد به‌جای این‌که عقلانی و منطقی رفتار کنند، کاملاً احساسی و جوگیرانه تصمیم می‌گیرند و بیشتر پایبند احساسات، عواطف و جو غالب غلط موجود هستند. به‌علاوه، آن‌ها بیان می‌کنند که فرد تنها مسئول عواطف، نیازها و احساسات خود نیست، بلکه در برابر جامعه، وطن و مسائل آن نیز مسئولیت دارد.

متأسفانه پدیده مهاجرت در جامعه ما همانند کشتی نوح شده! همه می‌خوان سوار این موج و کشتی بشن و از قافله عقب نمونن. باور کنید خودشون هم نمی‌دونن که دارن چکار می‌کنن و کجا می‌رن! از نزدیکان و آشنایان ما افراد زیادی به‌خارج مهاجرت کردن آنها همشون اسیر این جو سنگین رفتن و مهاجرت بودن. پیش خودشون تصور می‌کردن که اروپا برای آنها فرش قرمز پهن کرده و اونجا وارد بهشت رؤیاهشون می‌شن! نمی‌دونم این مردم چرا یکم منطقی فکر نمی‌کنن، اکثراً تحت تأثیر دیگران و تبلیغات و تصورات غلط و احساسی مهاجرت می‌کنن و اونجا هم نمی‌دونن چکار دارن می‌کنن و... الان دارم می‌بینمشون و باهاشون در ارتباطم، تازه فهمیدن چه اشتباهی کردن و اغلب پشیمونن، اما جرأت بیانشم ندارند. (ژینو)

۲-۲-۵. جهان داخلی

در جهان داخلی یا خانگی منبع ارزش‌ها روابط شخصی و اعتماد و وفاداری بین افراد در سلسله‌مراتب روابط است. پیوستگی نسل‌ها و سنت‌ها در این جهان موجد ارزش‌اند... منظور از جهان خانگی فقط خانواده نیست، بلکه هر جهانی است که روابط در آن رودرروست و ارزش هر فرد در آن نسبت به سایر نزدیکان او تعیین می‌گردد بولتانسکی (۲۰۰۶، ۱۶۴-۱۶۵؛ به‌نقل از: ذاکری، ۱۴۰۰، ۴۳۷-۴۳۸). بدین ترتیب، موافقان مهاجرت استدلال می‌کنند که مهاجرت تنها توجیه و دلیل حفظ خانواده و موفقیت آن در آینده است. اگر مهاجرت نبود امکان داشت بنیان خانواده، روابط صمیمی و کارکرد آن نیز از هم فروپاشد و دچار بحران گردند. بر مبنای جهان داخلی، حفظ روابط اجتماعی و نجات خانواده با توسل به مهاجرت به‌خارج تنها گزینه ادامه بقا، حیات و پیشرفت آن است.

من و همسر دو نویسنده، فعال اجتماعی و از افراد کنشگر سردشت بودیم. دو فرزند داریم که نگران آینده آنهایم. بارها در سردشت به‌خاطر فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی و... دچار مشکل

شدیم و به بن‌بست خوردیم. حالا زندگی من و همسر من که هیچ، زندگی فرزندانم و آینده‌ی اونارو چرا تو سردشت و گُردستان تباه کنم؟! در برابر اوناهم مسؤلَم. به لندن اومدم و چند سالی اینجام و راضی‌ام، درسته با کلی مسائل و مشکلات دست‌وپنجه نرم کردیم و می‌کنیم، اما به‌خاطر آینده‌ی بچه‌هام مجبوریم. برای من خانواده و فرزندانم و پیشرفت اوناهم از همه چی مهم‌تره. (رزگار)

در جبهه‌ی مقابل، مخالفان مهاجرت تأکید می‌کنند که خانواده بخشی از اجتماع و جامعه است. نمی‌توان تنها به فکر خانواده خود بود و دیگر خانواده‌ها یعنی جامعه را فراموش کرد. این به‌شکلی، نوعی خودخواهی و شانه خالی کردن از زیر مسؤلیت و کنشگری اجتماعی است. آن‌ها استدلال می‌کنند اتفاقاً مهاجرت باعث فروپاشی بسیاری از خانواده‌ها می‌شود. آنان به خیال نیل به پیشرفت و توسعه خانواده و فرزندان‌شان به کشورهای اروپایی و... مهاجرت می‌کنند اما، غافل از این‌که اغلب دچار بحران هویتی، طلاق، اشتغال کاذب و گاهی بزهکاری می‌شوند. جهان داخلی در بین مخالفان جهت توجیه مخالفت با مهاجرت نقش پُررنگ‌تری دارد.

کسی که واقعاً به فکر خانواده‌اش باشه نمی‌ره تو دریا همسر و بچه‌هایش را غرق کنه! ده‌ها مورد از غرق شدن خانواده‌های سردشتی در دریاهای اروپا در این چند سال اخیر اتفاق افتاده، بسه! کسی که دغدغه‌ی پیشرفت و سعادت خانواده و بچه‌هایش رو داره، همین‌جا هم می‌تونه این کارو بکنه. مگه ما نتونستیم؟! پس چرا ما موندیم و موفق هم شدیم؟! باور کنید خیلی از خانواده‌های اینجارو می‌شناسم که به‌محض رسیدن به خارج دچار بی‌هویتی، طلاق و انواع مشکلات و مسائل شدن یا فرزندان‌شون لاابالی و ولگرد شدن. دیگه خودشون هم اعتراف می‌کنن و می‌گن. من نظرم این‌الان که اکثراً با خانواده و دسته‌جمعی دارن مهاجرت می‌کنند، اتفاقاً هم به خودشون و خانواده‌شون و هم به جامعه خیانت می‌کنن. بسه، نکنید. همین مهاجرت‌های کثیر باعث ترغیب دیگر خانواده‌ها می‌شه. (که‌ژال)

۵-۲-۳. جهان مدنی

در جهان مدنی، «جمع‌های به‌هم‌پیوسته دارای ارزش‌اند. احساس تعلق به جمع، اراده‌ی عمومی، تشکیل‌یابی، برابری، همبستگی و اتحاد ارزش‌های این جهان‌اند. در این جهان خیر عمومی بر پیگیری منفعت شخصی تقدم می‌یابد» بولتانسکی (۲۰۰۶، ۱۸۵-۱۸۸)؛ به‌نقل از: ذاکری، (۱۴۰۰، ۴۳۸). طبق این جهان، برخی از موافقان مهاجرت

استدلال می‌کنند که مهاجرت کردن آن‌ها در راستای منافع جمعی و خدمت به جامعه بوده است و حتی این عمل خود را نوعی کنشگری اجتماعی و مبارزه قلمداد می‌کنند.

من به این خاطر آمریکا اوادم و این همه سختی و مشقت تحمل کردم که بتونم در آینده به جامعه‌ام خدمت کنم. منم می‌تونستم همون سردشت و... بمونم و زندگی بکنم و دچار این همه مشکلات و بدبختی هم نشم. اما این مسیر انتخاب کردم که بتونم در آینده با توجه به دانش و تخصصی که دارم و خواهم داشت حداقل خدمتی به هویتم و جامعه‌گردستان کرده باشم. (دیاکو)

اما مخالفان مهاجرت بیان می‌دارند که، مهاجرت کردن نه تنها خدمت و کنش جمعی نیست و در راستای منافع جمعی و جامعه قرار نمی‌گیرد، بلکه عکس آن نیز هست. استدلال این گروه این است که مهاجرت روزافزون تحصیل کرده‌ها و کنشگران اجتماعی نه تنها خدمت نیست، بلکه در قبال جامعه و منافع جمعی نوعی خیانت نیز محسوب می‌شود. در نظام توجیحات مخالفان مهاجرت، جهان مدنی نقش برجسته‌تری ایفا می‌کند.

به نظرم این همه مهاجرت در این شهر کوچک یه بحران فراگیرست و تبدیل شده به یه اپیدمی اجتماعی و سرطان‌زا. چرا اغلب تحصیل کرده‌ها، دانشگاهیان، فعالان و... مهاجرت می‌کنن؟! درسته اینجا پُر از مشکلات و مسائل و بدبختی و گرفتاریست، اما مهاجرت در این وضعیت، نوعی فرار، بی‌مسئولیتی و حتی خیانت‌ست. اتفاقاً کسی که بخواد به هویت، سرزمین و جامعه‌اش خدمت کنه و کنشگر اجتماعی و تأثیرگذار باشه، بایستی همین‌جا باشه و بمونه نه تو یه قاره دیگه! اونجا به چه درد من و جامعه‌ام می‌خوره؟! نکنه همشون هر سال چندتا کتاب می‌نویسن و یا چندین مؤسسه و شرکت راه‌اندازی می‌کنن؟ نه! کسی که هدفش مقاومت و مبارزه باشه در داخل جامعه خودش می‌مونه و فرار نمی‌کنه و ادامه میده. اینا همش توجیحات برای اینکه دنبال زندگی لاکچری و فانتزی خودشون باشن. (روژین)

۴-۲-۵. جهان شهرت

در این جهان، «به رسمیت شناخته شدن از سوی افکار عمومی تعیین‌کننده نظام ارزش‌هاست. متمایز، موفق و رؤیت‌پذیر بودن ارزش‌های این جهان‌اند» بولتانسکی (۲۰۰۶، ۱۸۰-۱۷۸؛ به نقل از: زاگری، ۱۴۰۰، ۴۳۸). یکی از انگیزه‌های بنیادی موافقان مهاجرت جهت توجیه مهاجرت، کسب اعتبار، تأیید و جلب توجه دیگران است. آن‌ها نیاز به کسب تأیید، مشروعیت و به رسمیت شناخته شدن دارند. در مبدأ،

انگار از احترام عمومی، تأیید و مشروعیت محروم بوده‌اند. به نظر آنان یکی از راه‌های کسب مشروعیت، رؤیت‌پذیری و درک‌شدن، مهاجرت کردن به‌خارج است. در توجیحات موافقان مهاجرت، جهان‌شهرت نقش محوری و مرکزی دارد.

«...بذار حرف دلم را بزنم، هیچ‌وقت در زندگیم دیده نشدم. آدم حساب نشدم! از خانواده‌ام بگیر تا دوستان و فامیل و همشهریان و جامعه من را درک نکردن و ندیدن. تا حالا کسی نبوده من رو تشویق کنه و بهم انگیزه بده. همش توسری خور بار اومدیم. دریغ از یک ترغیب و تشویق و انگیزه در این جامعه! منم نیاز دارم دیده شوم، آدم به حساب بیام و درک شوم. هر چند هرکاری که کردم برای اهداف و دغدغه‌ها و باورهام بوده و بهشون اعتقاد داشتم. ولی وقتی که حتی امنیت فیزیکی، روانی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نداری و فکر می‌کنی در این جامعه اضافی هستی، چطور فرار و مهاجرت نمی‌کنی؟! اینجا با همه سختی‌ها و بدی‌هاش، آدم می‌بینت و درکت می‌کنن، بهت انگیزه و انرژی می‌دن. درسته دیار غربت سخته، اما اینجا حداقل آدم محسوب می‌شی.» (زیلان)

در طرف مقابل، مخالفان مهاجرت اذعان می‌کنند که امروزه جمع‌ها، پلتفرم‌ها و شبکه‌های اجتماعی آنلاین نقش بسزایی در ترغیب مردم به مهاجرت دارند. کافی‌ست پدیده‌ای بر سر زبان‌ها بیفتد و رواج پیدا کند، رسانه‌های گروهی و اجتماعی هم در تَرند و داغ‌کردن آن نقش مؤثری دارند و در سال‌های اخیر الگوریتم‌های هوش مصنوعی ابعاد عجیب‌تری به این پدیده بخشیده است (صبار و خیابان، ۲۰۲۳). این گروه معتقد است کسی که کنشگر باشد، باید در میدان (اینجا) حضور داشته باشد. همه ما معمولاً ناملایمات، سختی‌ها و کمبودهایی را تجربه کرده‌ایم و می‌کنیم، اما نسبتاً از حمایت دیگران و جامعه، تشویق و پشتیبانی آنان نیز برخوردار بوده‌ایم. مردم ما بی‌معرفت و بی‌صفت نیستند. آن‌ها نتایج و ارزش کار فعالان و کنشگران اجتماعی را می‌بینند و برایش احترام قائل هستند. بنابراین، از دید این گروه، افراد مهاجر بیشتر جهت‌معروفیت و کسب توجه و منافع شخصی‌شان اقدام به مهاجرت می‌کنند.

در این چند سال اخیر بحث مهاجرت‌نخبگان، دانشگاهیان، تحصیل‌کرده‌ها، فعالان و کنشگران خیلی بولد شده، یکی از دلایل آن تبلیغات و ترویج این پدیده در انواع جمع‌ها، رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی است. رسانه‌های گروهی و جمعی انقدر این پدیده را بازنشر و تبلیغات می‌کنن تا سر زبان همه بیفته. در جمع هر خانواده یا دورهمی فامیلی بحث مهاجرت

داغ! الان جدا از دانشجویان، دانش‌آموزان مدارس نیز حرف از مهاجرت می‌زنن؟! این روند فاجعه است! به نظرم یکی از بحران‌هایی که دامن‌گیر جامعه ما شده، بحران هویت و بی‌هویتی است. ما خودمان را گم کرده‌ایم و دچار فراموشی تاریخی، بی‌هویتی و سرگشتگی شده‌ایم. اینا اغلب برای پیدا کردن هویتشان، جلب توجه و تأیید شدن مهاجرت می‌کنن! کسی که کنشگره باید راه و مسیر بسازه نه اینکه فرار کنه و مسیرهارو نابود کنه. ما جامعه و خیلی چیزا را فدای مسائل فردی و شخصی کرده‌ایم متأسفانه. (روژان)

۵-۲-۵. جهان بازار

در این جهان، «تولید ارزش مبادله ارزش اصلی است. همه چیز در خدمت به دست آوردن پول بیشتر است. رقابت با دیگران، منافع فرد و رضایت او در این جهان اهمیت دارد... روابط این جهان کاملاً کارکردی است و ثروت مهم‌ترین ارزش این جهان است» بولتانسکی (۲۰۰۶، ۱۹۴-۱۹۶، به نقل از ذاکری، ۱۴۰۰، ۴۳۸). استدلال‌های موافقان مهاجرت بیشتر جنبه اقتصادی و بازار محور را در بر می‌گیرد. به طوری که، آن‌ها بیان می‌کنند ماندن در مبدأ یا سردشت برایمان منفعتی نداشت و وقت و زندگی مان تباه می‌شد. این گروه، به امید به دست آوردن یک زندگی مرفه و بدون دغدغه مالی اقدام به مهاجرت کرده‌اند و اغلب، کسب درآمد و سود، رقابت با دیگران و فرصت طلبی به عنوان سازوکارهای ترغیب‌کننده و مشوق جهت مهاجرت‌شان بوده است. جهان بازار در ارتباط با نظام توجیهی مدافعان مهاجرت نقش پررنگی ایفا می‌کند.

با وجود اینکه سه دهه در سردشت و گُردستان انواع فیلم و مستند ساخته‌ام و پروژه‌های معماری انجام داده‌ام و صدها نوع فعالیت فرهنگی و هنری داشته‌ام، اما همیشه بدهکار بودم! ازین زندگی خسته شده بودم، تا کی درجا بزنم و هیچی نگم. اینجا در کانادا در همین چند سالی که مهاجرت کرده‌ام، وضع اقتصادی خوب شده. آدم بی‌پول و فقیر از نظر مالی یعنی یه جنازه متحرک! هر چند زندگی اینجا هم سخت و دردناک‌ست اما حُب، می‌ارزد. دوست ندارم بچه‌هایم مثل گذشته خودم در آینده توفقر و بدبختی زندگی کنن. (ژیار)

اما مخالفان مهاجرت بیان می‌دارند کسانی که مهاجرت می‌کنند، بیشتر به خاطر منفعت شخصی و خانوادگی‌شان است. آن‌ها زندگی را بیشتر کمی، عددی و ریاضی می‌بینند. این گروه معتقد است برای این افراد مهاجر و به قول خودشان فراری، زندگی یعنی دو دوتا چهارتا. همچنین، اذعان می‌کنند که اینجا هم می‌شود فعالیت اقتصادی انجام داد

و درآمد کسب کرد ولی، این افراد بیشتر به دنبال منفعت شخصی و زندگی مرفه هستند. آن‌ها با مهاجرت کردن و رفتن‌شان از اینجا، بیشتر به اقتصاد و بازار اینجا لطمه می‌زنند.

درست که اینجا اوضاع اقتصادی و غیره بده و امنیت اقتصادی نداریم، تورم و گرانی و بیکاری بیداد می‌کند. اما خُب، مگه همه ما داریم چکار می‌کنیم و چگونه زندگی می‌کنیم. این همه مغز و نخبه از این شهر و دیار مهاجرت می‌کنن که چی بشه! این همه استعداد و توانایی و تخصص از اینجا مهاجرت می‌کنن که برن به کشور دیگری رو آباد کنن؟! اگر این همه استعداد و نخبه اینجا هر کدوم به شیوه‌ای تلاش می‌کردن و باهم ایده‌هایمان را عملیاتی می‌کردیم چی می‌شد؟! درسته اشتغال نیست و همه شاخص‌های اقتصادی فاجعه‌اند، اما خب ما می‌توانیم اینجا کار کنیم و زندگی کنیم. این همه پتانسیل کشاورزی، دامداری، تولید محصولات ارگانیک و... اینجا موجوده پس چرا نمایان روی اینا کار کنن؟! به بخشی هم تقصیر خودمون نیز هست، ما بیخاطر منافع شخصی و خانوادگیمون، به خاطر زندگی خودمون حاضر نیستیم کنشگری جمعی داشته باشیم، ما متأسفانه کمر به نابودی جامعه‌مان بستیم. (ناوات)

۵-۲-۶. جهان صنعتی

در این جهان، «تکنولوژی و علم سازنده نظام ارزش‌ها هستند و همه‌چیز باید در خدمت بهره‌وری بیشتر قرار گیرد. احترام فرد در این جهان وابسته به پتانسیل و توانایی او در جهان صنعت است. مفاهیمی مانند کاربرد، مدیریت و چشم‌انداز و نوآوری مفاهیم مهم این جهان‌اند بولتانسکی (۲۰۰۶، ۲۰۰۳-۲۰۰۶؛ به نقل از: ذاکری، ۱۴۰۰، ۴۳۹). طبق این نظام توجیهی و رژیم کنش، طرفداران مهاجرت معتقدند که تصمیم و عمل مهاجرت آن‌ها بر پایه یک نظام توجیهی مبتنی بر کارایی، تخصص‌گرایی و سازماندهی عقلانی و منطقی بوده است. این گروه استدلال می‌کنند که ارزش، موقعیت و جایگاه آنان باید متناسب با حرفه و تخصص‌شان باشد و بیان می‌دارند در مبدأ (سردشت) خودشان، استعداد، مهارت و تخصص‌شان تباه می‌شود.

تصمیم مهاجرت به آلمان کاملاً عقلانی، منطقی و درست بوده. من در سردشت و کلاً در خاورمیانه چکار کنم؟! اونجا باید منشی یا فروشنده می‌شدم! بعد از این همه تحصیل و کسب مهارت و تخصص بیکار تو خونه نشسته بودم. آخه کجای جامعه ما براساس تخصص، مهارت، کارایی و شایستگی آدم‌هارو جذب می‌کنن؟! اینجا بعد از فراگیری زبان آلمانی یه‌راست در یه شرکت معتبر آئی‌تی استخدام شدم و حقوق، مزایا و زندگی خوبی هم دارم. اینجا واقعاً به تخصص و مهارت و کارایی و نتیجه کار بها می‌دن، چیزی که در مملکت سابقم خبری ازش نبود. (روژینا)

از طرف دیگر، مخالفان مهاجرت استدلال می‌کنند که اتفاقاً تصمیم افراد جهت مهاجرت دقیقاً خلاف امر کارایی و تخصص‌گرایی است. آنان اگر به این امر اعتقاد دارند چرا اینجا اقدام به تأسیس کارگاه، شرکت و غیره نکردند. چرا همه دنبال لقمه آماده و حاضر می‌گردند. این گروه بیان می‌کند جامعه ما به افراد متخصص، کاردان و خبره نیاز مبرم دارد، اگر همین افراد نخبه و متخصص هم اقدام به مهاجرت کنند پس فلسفه نتیجه یک تصمیم عقلانی جمعی و مطلوب چه می‌شود؟ خدمت به دیگری و دیگری‌ها! نقش جهان صنعتی در توجیحات مخالفان مهاجرت برجسته‌تر است.

جامعه ما با وجود همه مشکلات و مسائل و سختی‌ها، اما باز جای کار زیاد دارد. آدم اگر بخواد فرصت‌های شغلی و حرفه‌ای و تخصصی موجودن. اما متأسفانه عده‌ای فکر می‌کنن که تنها در خارج است که فرصت پیشرفت و توسعه ریخته. من با همه نداری و مشکلات تونستم چند محصول ارگانیک منطقه را به مرحله تولید و فروش برسونم و چندین نفر و هم استخدام کنم. کسانی که با این دلایل و بهانه‌ها مهاجرت می‌کنن یا تصمیم گرفتن مهاجرت کنن، اتفاقاً همین‌ها بیان هزینه مهاجرتشون رو روی یه شغل، تخصص و حرفه سرمایه‌گذاری کنن! این است تصمیم عاقلانه و منطقی. هر کسی که می‌خواد مهاجرت کنه چندصد میلیون یا چند میلیارد تومان هزینه می‌کنه، خب بیاید همین مقدار اینجا روی یه چیزی سرمایه‌گذاری کنید! یا چند نفر بیان باهم به کارگاه یا... درست کنند! نه، مشکل یه چیز دیگه‌ست. خیلیا می‌گن اینجا واسه تخصص و رشته ما کار نیست، خب این شهر نه، یه شهر دیگه! چرا می‌رن به کشور دیگه؟. (هیوا)

۶. نتیجه‌گیری

همان‌طور که در ابتدای پژوهش نیز بیان شده، هدف این تحقیق بررسی علل یا دلایل مهاجرت به خارج نیست، بلکه بررسی رتوریک مهاجرت بین مخالفان و موافقان این پدیده فراگیر جهانی است که سعی شده با مطرح کردن این موضوع به‌عنوان مسئله‌ای اجتماعی، اشاره به آمارهای داخلی و خارجی مهاجرت و همچنین رویکرد میان‌رشته‌ای (جمعیت‌شناختی و جامعه‌شناسی فرهنگی) به این موضوع داشته باشیم و از آن‌جایی که نخستین پژوهش با این رویکرد، روش و موضوع است، امکان مقایسه تحلیلی آن با سایر پژوهش‌ها وجود ندارد.

مهاجرت به‌خارج پدیده یا مسئله‌ای چندبُعدی و پیچیده است. هر گروه چه آن‌هایی که مهاجرت کرده‌اند و چه آن‌هایی که تمایل به مهاجرت ندارند و مخالف ترک وطن هستند، توجیه متفاوتی برای آن یا علیه آن مطرح می‌کند. برخی از افراد در اثر بروز مسائل اجتماعی و سیاسی گوناگون با عمل مهاجرت‌کردن، زندگی و آینده شخصی و اجتماعی خود را تضمین می‌کنند و در آن سوی مرزها، فارغ از محدودیت‌ها و مسائل مختلف می‌درخشند و فعالیت‌های ارزنده‌ای را نیز ارائه می‌دهند. هر چند تعداد این افراد خیلی اندک است. اما، وقتی که مهاجرت به‌عنوان یک دغدغه اجتماعی و پدیده‌ای فراگیر برای اغلب اقشار جامعه به‌خصوص، برای تحصیل‌کرده‌ها، کنشگران، فعالان و نخبگان تعریف می‌گردد، آن وقت با یک مسئله اجتماعی و فراتر از آن (بحران) مواجه خواهیم شد. گویا هر کس از این قافله کوچ جا بماند، بازنده است. فراگیر شدن مهاجرت‌ها و کوچ بسیاری از تحصیل‌کرده‌ها، نخبگان، کنشگران، هنرمندان، نویسندگان، فعالان و غیره از جامعه و وطن به یکی از موضوعات و مسائل مهم و بحرانی اکنون تبدیل شده است. لذا، هدف این مطالعه هم بررسی دیدگاه‌های موافقان و مخالفان مهاجرت بود که بتوان نظام‌های توجیهی هر دو طیف متفاوت را طبق مخازن و منابع فرهنگی‌شان در کنار هم قرار داد. به‌همین خاطر، از نظریه رژیم‌های کنش یا نظام‌های توجیهی بولتانسکی و تونو برای مقایسه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. با کاربرد روش تحقیق کیفی و با استفاده از تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۲۶ نفر از موافقان و مخالفان مهاجرت خارجی مصاحبه انجام شد و داده‌های حاصل از مصاحبه هم طبق دیدگاه نظری بولتانسکی و تونو در راستای تشخیص شش سیته و نظام‌های توجیهی دو گروه مذکور مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. هر کدام از گروه‌های مخالف و موافق مهاجرت توجیهات خود را براساس شش سیته یا شش نظم ارزش (رژیم کنش) بولتانسکی و تونو از جمله جهان «الهام، داخلی، مدنی، شهرت، بازار و صنعتی» ارائه دادند.

به‌طور خلاصه، رتوریک‌های دو گروه مخالف و موافق مهاجرت به‌خارج براساس استدلال‌های مبتنی بر شش سیته یا جهان مذکور را می‌توان در یک ترکیب دیالکتیک

«مقاومت و مداومت» خلاصه و دسته‌بندی کرد؛ به‌بیانی دیگر جدل و مباحثه‌ای بین کسانی که مخالف مهاجرت هستند و آن‌هایی که طرفدار و موافق مهاجرت هستند وجود دارد. به طوری که، مخالفان مهاجرت با این استدلال که ماندن در وطن و عدم مهاجرت به کشورهای خارجی و به عبارت دیگر، فرار نکردن از جامعه و مشکلات، به مثابه «مقاومت»، تسلیم‌نشدن و مبارزه است. آنان معتقدند که تحصیل کرده‌ها، کنشگران و نخبگان باید در وطن و جامعه بمانند و برای پیشرفت و توسعه آن تلاش کنند و بجنگند، نه این که عرصه را خالی کرده و مهاجرت (یا فرار) کنند. از گفته‌های این گروه استناد می‌شود که نخبگان و کنشگران جامعه با کوچ‌شان، به وطن و جامعه خیانت می‌کنند. از طرف دیگر، موافقان مهاجرت با بیان رژیم کنش «مداومت»، مهاجرت خود را توجیهی بر تداوم زندگی، استمرار فعالیت و کنشگری در یک فضای امن می‌پندارند. مهاجرت‌کنندگان استدلال می‌کنند که با مهاجرت‌شان توانسته‌اند در راستای نیل به آرمان‌ها و اهداف‌شان تلاش کنند و به موفقیت دست یابند. این گروه معتقد است که مهاجرت برای آنان پُلی جهت تداوم زندگی و پیشرفت‌شان است. به همین دلیل، می‌توان رژیم کنش مبتنی بر «مقاومت-مداومت» را برای تلخیص توجیحات دو گروه به ترتیب مخالفان و موافقان مهاجرت ارائه نمود. علاوه بر این، اگر دو طیف متمایز از هم مرتبط با دو نظام توجیهی یا رژیم‌های کنش مداومت و مقامت را با هم مقایسه کنیم، می‌توان بیان داشت که، تفاوت‌های جنسیتی قابل مشاهده‌ای از منظر نظام‌های توجیهی و شش‌سپته در بین مشارکت‌کنندگان تحقیق یعنی، موافقان و مخالفان مهاجرت رؤیت نشد. اما از لحاظ نسلی یعنی در بین نسل جوان‌تر، رتوریک موافقان مهاجرت و به معنای دیگر، رژیم کنش مداومت نسبت به نسل‌های گذشته از نقش محوری و برجسته‌تری برخوردار است. همچنین، تا حدودی تمایز در بین دو نظام توجیهی «مداومت و مقاومت» از لحاظ «حرفه‌ای و تخصص» مشهود است. بدین صورت که، اغلب دانشجویان یا فارغ‌التحصیلان رشته‌های فنی و هنری در رژیم کنش مداومت یا موافقان مهاجرت جای می‌گیرند. در عوض، اغلب کنشگران حوزه اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نسبتاً مخالف

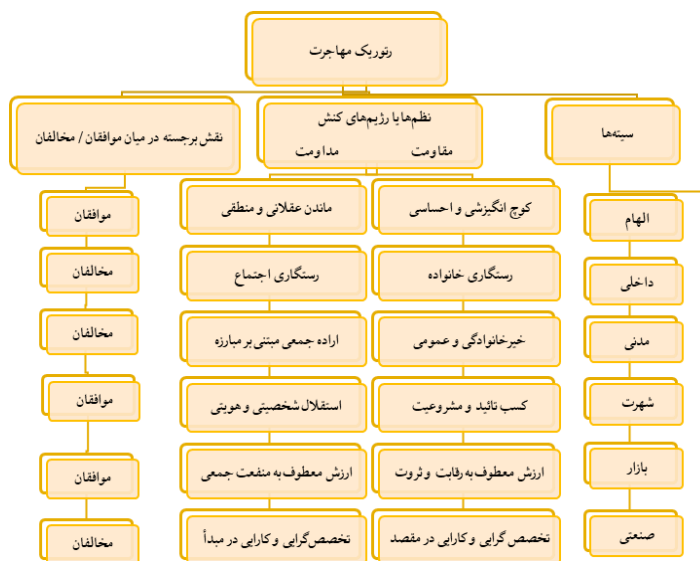

مهاجرت هستند و می‌توان آن‌ها را در نظام توجیهی کنش مقاومت دسته‌بندی نمود. بنابراین، طبق جدول شماره (۴) و شکل شماره (۱)، می‌توان یافته‌ها و نتیجه این مطالعه را با توجه به تفکیک مقولات حاصل شده از تحلیل متن مصاحبه‌ها برای هر کدام از رژیم‌های کنش مداومت و مقاومت را براساس شش سبب/جهان بولتانسکی و تونو و همچنین تشخیص نقش برجسته و محوری هر کدام از طیف موافقان یا مخالفان مهاجرت مشاهده نمود. پیشنهاد می‌شود محققان بعدی رویکرد نظری و روش‌شناختی بولتانسکی و تونورا در ارتباط با موضوع‌ها و مسائل اجتماعی و فرهنگی مختلف توسعه دهند. به‌علاوه می‌توان این رویکرد را با مفهوم و مبانی نظری مرتبط با «مرزهای نمادین» میشل لامونت، مارسل فورنیه و جفری الکزندر ترکیب و مقایسه کرد. در نهایت، محدودیت اصلی این دسته از پژوهش‌های کیفی از منظر روش‌شناختی و با توجه به ماهیت آن‌ها، عدم تعمیم یافته‌های آن است. به‌طوری‌که، با توجه به این‌که روش نمونه‌گیری در این تحقیق، نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی بوده، نمی‌توان یافته‌های و نتایج این مطالعه را به کل جامعه تعمیم داد.

جدول ۴. رژیم‌های کنش مبتنی بر مداومت و مقاومت براساس سبب‌ها در بین موافقان و مخالفان مهاجرت

رژیم‌ها سبب‌ها	نظم‌ها یا رژیم‌های کنش	
	مقاومت	مداومت
الهام	ماندن عقلانی و منطقی	کوچ انگیزشی و احساسی
داخلی	رستگاری اجتماع	رستگاری خانواده
مدنی	اراده جمعی مبتنی بر مبارزه	خیر خانوادگی و عمومی
شهرت	استقلال شخصیتی و هویتی	کسب تأیید و مشروعیت
بازار	ارزش معطوف به منفعت جمعی	ارزش معطوف به رقابت و ثروت
صنعتی	تخصص‌گرایی و کارایی در مبدأ	تخصص‌گرایی و کارایی در مقصد

شکل ۱. نظام‌های توجیهی رتوریک مهاجرت در بین موافقان و مخالفان

منابع

آسایش، امید؛ کاظمی پور، عبدالمحمد؛ و صدیقی، بهرنگ (۱۳۹۸). سودای مهاجرت: میل به مهاجرت و تصویر ذهنی از غرب در تجربه دانشجویان مهاجران ایرانی. مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۱۵(۵۷)، ۸۳-۵۱. doi:10.22034/jscs.2020.38265

افشاری، علی؛ معینی، سیدرضا؛ و انصاری، حمید (۱۳۹۹). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر گرایش جوانان تهرانی به مهاجرت خارج از کشور. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۹(۴۷)، ۳۰-۹.

پاداشی اصل، خورشید؛ عباسزاده، محمد؛ و آقاییاری، توکل (۱۴۰۳). مطالعه کیفی عوامل زمینه‌ساز مهاجرت زنان به آمریکا؛ مورد مطالعه، مهاجرین زن ایرانی در دانشگاه‌های شهر بوستون آمریکا. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۱۶(۳)، ۱۰۹-۱۳۶. doi:10.22035/isih.2024.5069.4873

پورغفار، رودابه؛ عباداللهی چندانق، حمید؛ و جفودی، مازیار (۱۴۰۳). نوستالژی وطن در زندگی روزمره ایرانیان مهاجر. تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۷(۳)، ۲۰۳-۱۷۳. doi:10.22035/jicr.2024.3359.3623

جلالی، مینا؛ هاشمیان فر، سیدعلی (۱۴۰۲). وطن آن دیگری: روایتی از اشتیاق به مهاجرت. جامعه‌شناسی ایران، ۲۴(۱)، ۱۲۰-۹۷. doi:10.22034/jsi.2024.1986222.1639

حیدری، آرمان؛ ترکان، رحمت‌الله (۱۴۰۴). مطالعه پدیدارشناختی مهاجرت بین‌المللی دختران تحصیل‌کرده ایرانی (مورد مطالعه دختران مراجعه‌کننده به اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی شهرستان اصفهان). جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۶(۱)، ۲۳-۴۸. doi:10.22108/jas.2024.142267.2538

ذاکری، آرمان (۱۴۰۰). همبستگی اجتماعی و دشمنان آن: مکتب موس و دورکیم در برابر فایده‌گرایی و فاشیسم. تهران: نشرنی.

رصدخانه مهاجرت ایران (۱۴۰۱). سالنامه مهاجرتی ایران. تهران: پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف.

صادقی جعفری، جواد؛ شینی میرزاده، پگاه (۱۴۰۲). بررسی تمایل به مهاجرت از ایران و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان). مطالعات اجتماعی ایران، ۱۷(۲)، ۵۶-۲۹. doi.org/10.22034/jss.2024.2004302.1778

صادقی، رسول؛ سیدحسینی، سیده متین (۱۳۹۸). میزان تمایل به مهاجرت بین‌المللی و عوامل تعیین‌کننده آن در شهر تهران. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۸(۴۳)، ۲۶-۹.

صادقی، رسول؛ غفاری، غلامرضا؛ و رضایی، مریم (۱۳۹۷). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر تمایل به مهاجرت از ایران. مطالعات جمعیتی، ۴(۲)، ۸۳-۱۰۸.

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۱۰۲

دوره ۱۸، شماره ۱
زمستان ۱۴۰۴
پیاپی ۶۹

صلواتی سرچشمه، بهرام. (۱۴۰۲). تغییر الگوی «جاب‌جایی تحصیلی» به «مهاجرت دانشجویی»؛ مطالعه موردی ایران. فصلنامه مطالعات دانشگاه، ۲(۲)، ۸۹-۱۳۵. doi: 10.22035/jous.2024.5417.1093

عبدالهی، عادل، رضایی، مریم (۱۴۰۱). تمایل به مهاجرت از ایران و عوامل مؤثر بر آن: نتایج تحلیل ثانویه پیمایش سرمایه اجتماعی در سال ۱۳۹۷. مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۴(۱۴)، ۱۸۷-۱۵۹. doi:10.22035/isih.2022.4600.4549

مرکز رصد فرهنگی کشور (۱۴۰۲). وضعیت مهاجرت ایران (بررسی روندهای مهاجرت از ایران و مهاجرت به ایران). ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.

Akinwumi, A. F., Solomon, O. O., Ajayi, P. O., Ogunleye, T. S., Ilesanmi, O. A., & Ajayi, A. O. (2022). Prevalence and pattern of migration intention of doctors undergoing training programmes in public tertiary hospitals in Ekiti State, Nigeria. *Human Resources for Health*, 20(1), 76. doi:10.1186/s12960-022-00772-7

Arif, I. (2020). The determinants of international migration: Unbundling the role of economic, political and social institutions. *The World Economy*, 43(6), 1699-1729. doi:10.1111/twec.12889

Atkinson, W. (2020). Luc Boltanski's pragmatic sociology: A Bourdieusian critique. *European Journal of Social Theory*, 23(3), 310-327. doi:10.1177/1368431019855004

Boltanski, L., & Thévenot, L. (1999). The sociology of critical capacity. *European Journal of Social Theory*, 2(3), 359-377. doi:10.1177/136843199002003010

Boltanski, L., & Thévenot, L. (2000). The reality of moral expectations: A sociology of situated judgement. *Philosophical explorations*, 3(3), 208-231. doi:10.1080/13869790008523332

Boltanski, L., Thévenot, L., (2006). *On justification: economies of worth*. NJ: Princeton University Press.

Boltanski, L., & Thévenot, L. (1991). *De la justification: les économies de la grandeur*. France: Gallimard.

Carling, J., & Collins, F. (2017). Aspiration, desire and drivers of migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(6), 909-926. doi:10.1080/1369183X.2017.1384134

Centemeri, L. (2015). Reframing problems of incommensurability in environmental conflicts through pragmatic sociology: From value pluralism to the plurality of modes of engagement with the environment. *Journal of Environmental Values*, 24(3), 299-320. doi:10.3197/096327114X13947900181158

Dustmann, C., Kastis, Y., & Preston, I. (2024). Inequality and immigration. *Journal of Oxford Open Economics*, 3(1), i453-i473. doi:10.1093/ooec/odad052

Fakih, A., & El Baba, M. (2020). The willingness to emigrate in six MENA countries: The role of post-revolutionary stress. *Journal of International Organization for Migration*, 61(4), 201-220. doi:10.1111/imig.13093

- Giulianotti, R., & Langseth, T. (2016). Justifying the civic interest in sport: Boltanski and Thévenot, the six worlds of justification, and hosting the Olympic games. *European Journal for Sport and Society*, 13(2), 133-153. doi:10.1080/16138171.2016.1183930
- Gnimassoun, B. (2025). Immigration and labour productivity: A comparative effect. *Journal of World Development*, 188, 106920. doi:10.1016/j.worlddev.2025.106920
- Kabir, H. (2021). Notion of belonging in the nation-state: gendered construction of international migration aspirations among university students in Bangladesh. *Journal of Migration Letters*, 18(4), 463-476. doi:10.33182/ml.v18i4.1158
- Laari, C, K., Sapak, J., Wumbei, D., & Salifu, I. (2024). Migration intentions among nursing students in a low-middle-income country. *BMC Nursing*, 23(492), 1-9. doi:10.1186/s12912-024-02180-9
- Lamont, M. (2000). The rhetorics of racism and anti-racism in France and the United States. In Michèle Lamont & L. Thévenot (Eds.), *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States* (pp. 25–55). chapter, Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511628108.002
- Lamont, M., & Thévenot, L. (Eds.). (2000). *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States*. Cambridge: University Press.
- Lehtimäki, T., & Virtanen, M. J. (2024). Differentiating natures, connecting environments pragmatic sociology and the emergence of green justifications. *Distinktion: Journal of Social Theory*, 25(1), 88-107. doi:10.1080/1600910X.2023.2187736
- Marrow, H. B., & Klekowski von Koppenfels, A. (2018). Modeling American Migration Aspirations: How Capital, Race, and National Identity Shape Americans' Ideas about Living Abroad. *International Migration Review*, 54(1), 83-119. doi:10.1177/0197918318806852
- Milasi, S., (2020). What Drives Youth's Intention to Migrate Abroad? Evidence from International Survey Data, *Journal of Development and Migration*, 11(12), 1-30. doi: 10.2478/IZAJODM-2020-0012
- Milicevica, Serbia Milena M., Santric, Terzic-Supica, Zorica J. B., Matejica, Bojana R., Vasicc, V., & Ricketts, T. C. (2014). First- and fifth-year medical students' intention for emigration and practice abroad: A case study of Serbia, *Journal of Health Policy*, 118 (2), 173-183. doi:10.1016/j.healthpol.2014.09.018
- Murakami, Y. (2010). Japans brain drain an analjsis of Japanese researches living in the United States, *The Japanese Economy*, 37(2), 23-57. doi:10.2753/JES1097-203X370202
- Ojo, T, O., Oladejo, B, P., Afolabi, B, K., Osungbade, A. D., Anyanwu, P,C., & Shaibu-Ekha, I. (2023). Why move abroad? Factors influencing migration intentions of final year students of health-related disciplines in Nigeria. *BMC Medical Education*, 23(472), 1-9. doi:10.1186/s12909-023-04683-6
- Organization for Migration (IOM). (2024). World Migration Report. McAuliffe, M., Adhiambo Ouch, Linda, (Eds), International Organization for Migration.

- Paterson, I. (2018). Any room at the inn? The impact of religious elite discourse on immigration attitudes in the United Kingdom. *The British Journal of Politics and International Relations*, 20(3), 594-612. doi:10.1177/1369148118778956
- Ruyssen, I., & Salomone, S. (2018). Female migration: A way out of discrimination?. *Journal of Development Economics*, 130, 224-241. doi:10.1016/j.jdeveco.2017.10.010
- Sabbar, S., & Khiyaban, S. H. Z. (2023). Algorithms of Displacement: Emotional and Rhetorical Responses to AI-Driven Job Loss in Digital Public Discourse. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*, 3(4), 1324-1331. doi:10.62225/2583049X.2023.3.4.5012
- Salehi, K., Habib Zadeh Khiyaban, S., & Sabbar, S. (2025). Artificial Intelligence and the Future of International Law and Power. *Journal of World Sociopolitical Studies*, 9(4), 923-958. doi:10.22059/wsp.2025.401951.1552
- Silber, Ilana F. 2016. The Cultural Worth of 'Economies of Worth': French Pragmatic Sociology from a Cultural Sociological Perspective. In What Used to Be Called "the New French Pragmatic Sociology" Is Not so New Anymore. Twenty-Fur Years since Uc Boltanski and Laurent Thevenot Published Their Landmark Treatise. Edited by David Inglis and Anna-Mari Almila. Los Angeles: SAGE Publications Ltd., pp. 159-77.
- Simonson, P. (2014). Rhetoric as a sociological problem. *Argumentation and Advocacy*, 50(4), 242-252. doi:10.1080/00028533.2014.11821825
- Sipinen, J. Y., Back, M., (2016). Generalised Trust and Perceptions of Immigration in Europe, *European Consortium fro Political Research Conference*, 10 September, Pargue.
- Susen, S. (2014). Luc Boltanski: His Life and Work – An Overview. In: Susen, S & Turner, B. S. (Eds.), *The Spirit of Luc Boltanski: Essays on the 'Pragmatic Sociology of Critique'*. (pp. 3-28). London, UK: Anthem Press.
- Thévenot, L., Moody, M., & Lafaye, C. (2000). Forms of valuing nature: arguments and modes of justification in French and American environmental disputes. In M. Lamont & L. Thévenot (Eds.), *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States* (pp. 229-272). chapter, Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511628108.009
- Van Hear, N., Bakewell, O., & Long, K. (2017). Push-pull plus: reconsidering the drivers of migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(6), 927-944. doi:10.1080/1369183X.2017.1384135
- Wang, H., & Huang, D. (2020). Functions of rhetoric and social science origins in communication study—Based on Boxing Plato's Shadow: An introduction to the study of human communication. *Journal of Literature and Art Studies*, 10(3), 255-270. doi:10.17265/2159-5836/2020.03.011